BJ
2108
.B6A8
1862

Library of Congress.

Chap. BJ2108

Shelf .B6A8
1862

UNITED STATES OF AMERICA.

Bohemian

Little Writer
(Bohemian)

Austria. Ministerium für Cultus u. Unterricht

Náuka

o

skládání listův a písemností jednacích.

Pro

vrchní třídu městských škol.

Vázaná na hřbetě plátnem za 18 nových krejcarův.

Ve Vidni.

V c. k. školním knihoskladu.

1862.

BJ2108
.B6A8
1862

Připomenutí.

Ve veřejných školách nesmí se, lečby vys. ministerium dopustilo výmínku, žádných jiných kněh užívati, nežli které jsou předepsány a kolkem nakladatelstva školních kněh znamenány, aniž se smějí prodávati dráž, než za cenu na titulu udanou.

sd. 17-III-32

Úvod.

(Učitelům.)

Listy čili dopisy (psaní) a písemnosti jednací slouží k tomu, abychom jimi myšlénky své písemně pronášeli a takto je osobám jiným na jevo dávali. Nikdo se bez nich v obecném životě obejíti nemůže. I musí tedy každému, ač chce-li se vlastní škody vystříci, natom záležeti, aby se je skládati a spisovati naučil.

První k tomu poučení dává škola, a jmenovitě škola obecná. Proto třeba dorozuměti se o to, jak si učitel při poučování takovém počínati a jakou měrou se jím zanášeti má.

Listy a písemnosti jednací, hledíme-li k podstatě jejich, nejsou nic jiného nežli sestavení myšlének slovy pronešených čili vět k vůli jistému úmyslu. Kdo věty úmyslem takovým sestavovati chce, má nápřed již býti vycvičen v myšlení a v pořádném pronášení myšlének, nad to pak má býti blíženi povědom v tom oboru života společenského, pro nějž písemností takových zapotřebí jest.

Z toho viděti, že by nemístné bylo, aby se v skládání listů a písemností jednacích soustavně dříve vyučovalo, než krátce před ukončením celého běhu

školního. Jen v té době předpokládati lze, že vyučování v jazyku materském podle pořádu učebnými knihami naznačeného již svršeno jest, a žáci že duchovně tak jsou dospělí, aby požadavkům života společenského porozuměli. O písemnostech jednacích platí to bez výminky; o listech vždy aspoň potud, pokud se jedná o navedení soustavné k rozličným způsobům písemného vyřizování, k výrazům jednomu každému způsobu příslušným a k šetření ohledův zevnitřních. Psaní listův samo sebou může a má mnohem časněji v obor vyučování školního potaženo býti; neníť k tomu nic více zapotřebí, než aby žák to, co někomu vyříditi chce, dovedl i také napsati.

S tím počíti lze již ve druhé třídě. Učitel dej žákům k. p. za předlohy krasopisné několik krátkých listů, jichž pochopení jim na snadě jest, a propracuj je s žáky, až by jim dokonale porozuměli. Aby si je pevněji v pamět vštípili a spůsob jejich lépe k vědomí si uvedli, užitečno bude, dát jim je několikrát opsati. Po takovéto přípravě možné bude, uložiti žákům, aby podle oněch vzorů vypracovali jiné podobné listy, ovšem vždy o věcech, které jsou jim blízky a dobře známy.

V třetí třídě naskytne se dobrá příležitost ke cviku ve skládání listů při náuce o zájmenech. (Druhá čít. a ml. str. 265). I tu budiž za pravidlo, aby žáci dané jim za vzor listy opisovali, a jmenovitě pořádek, jakým myšlének k jistému účelu písemně pronášeti a sestavovati třeba, pochopiti

se snažili. Že pak učitel na pouhém přepisování nepřestane, nýbrž žáky k samostatnému skládání listů povede, samo sebou se rozumí. Příklady ať bere z oboru toho, kam zkušenost žáků sahá. Skladba vět nicméně ať jest již složitější; věty žádací a tázací ať se střídají s větami vypravovacími, a věty vedlejší ať všelijak do hlavních se vkládají.

Listy za vzor dané ať důkladně se propracují; učitel nech probírá nápřed větu po větě, a pak list co celek. Když si žáci několik listů takto a doslovným opisováním dobře vštípili, uloží se jim, aby osnovu jejich, proměniv̌še okolnosti, zjinačili. Konečně pak se jim dá jen předmět k listu, kterýž sami co do spořádání myšlének a zevnější formy vypracují. Toto poslední jest cíl a konec methodického cviku ve třetí třídě.

Důležitý prostředek k nabytí té hbitosti a umělosti, kteréž ke skládání listů třeba, jsou popisy. I s těmi již ve třetí třídě bez nesnáze počíti lze. Žáci zajisté, popisujíce věci, uvykají myšlénky podle jistého rozumného postupu sestávovati a o věcech viděných určitě to vypovídati, což na nich paměti hodného jest.

Druhá čítanka a mluvnice podává na str. 323—328 vzory popisu, návěští, ježto vlastně nic jiného není nežli popis ve zvláštní formě, vysvědčení, kvitance, účtu, listu přijímacího, plnomocenství a dlužního úpisu. Účel přídavků těchto jest dvojí. V městských čtverotřídných školách jsou žáci, ač jest-li vyučování posud

bylo řádné a důkladné, v 3. třídě jistě již blízci tomu, aby písemnostem podobným porozumívali, třeba by jich napodobovati nedovedli. Člověk ostatně snadno dovede udělati, čemu v podstatě rozumí. Ve školách vesnických a městských trojtřídných se s Druhou čítankou i mluvnicí vyučování dokončuje, i jest nevyhnutedlné, aby i na školách těchto žáci aspoň jednodušší a nejobecnější tvary písemností jednacích poznali. Učitel neopomene, aby, vezma přístup ode vzorů v knize daných, širší o nich poučení připojil a žáky, aspoň schopnější, ke skládání samostatnému vedl. V příčině té jistě mu poslouží i Náuka tato. Postup u výkladu písemností jednacích na tomto stupni nejpříhodnější bude asi tento:

Učitel vypravuje žákům o takových okolnostech obyčejného života, které k věci jsou příhodny; z toho žáci ponenáhlu se dovtipí, proč asi té neb oné písemnosti zapotřebí jest, a proč jisté formy v ní šetřiti sluší. Příklady v knize dané se potom několikráte pročtou, a známky, ve formě jejich podstatné jsoucí, proberou se otázkami a odpovědmi. Takovým během podaří se žákům, aby se při každém příkladu domyslili, nač a proč se jim asi předkládá a co v něm podstatného jest, k. p. že v listu přijímacím státi musí, kdo přijal, co přijal, od koho a kdy? anebo v kvitanci, jakou sumu peněz kdo obdržel, od koho, zač a kdy? anebo v účtu jaké kusy díla odvedeny byly, v jaké ceně? jak veliký byl úhrnek peněz zúčtovaných, kdo účet vydává a komu?

Opatrné a pozorné rozbírání snadnějších písemností jednacích postačí ve třetí třídě, aby žák připraven byl k tomu, co ku konci celého běhu školního, totiž ve čtvrté třídě, vykonati se má.

Z toho, co posud řečeno, viděti jest, jak žáci vyučeni býti mají, než se jim Náuka tato do rukou dá. Obsah její přímo se zakládá na methodickém vycvičení Prvou i Druhou čítankou připraveném, a účel její jest, aby je ku konci a svršení dovedla.

Dělí se na dvě části; v první se jedná o listech, v druhé o písemnostech jednacích. Listy jednací, ku konci částky první položené, jsou takořka mostem k vlastním písemnostem jednacím.

Ze sestavení v Náuce této zachovávaného poznati jest i pořádek, kterýž se při vyučování nejlépe hodí; nápřed jdou příklady, pak poučení, a posléze úkoly.

Při listech rozličného obsahu úkoly naznačeny nejsou, poněvadž v jednom každém případě příliš závisejí na zvláštních okolnostech, než aby se formulovati daly. Mimo to namítnou se většším dílem ze samého příkladu, když jej učitel se žáky pročítá a probírá. Hned při listu prvním namítá se úkol, ježto by se žákům dáti měl, totiž aby na něj napsali odpověď. Jakou měrou žák při úkolu tomto samočinným býti může, vysvítne z bližšího připatření. Odpověď na list Janův vždy jistě obsahovati bude žádané zprávy a díky za účasten-

ství oběma bratrům na jevo dané. Nicméně lze jest, co se obsahu dotýče, mysliti několikero možností, k. p.

a) Václav a bratr jeho byli bouřkou přikvačeni a nenašli, kdeby se ukryli.

b) Bouřka je sice zachvátila, ale mohli se schovati.

c) Viděli sice bouřku se blížící, ale dorazili prvé domů, nežli se strhla, atd.

Jiného spůsobu úkol proveden jest při listu třetím. Věc totiž, kteráž nejprvé jen v podstatných kusech vyřízena byla, vypravuje se obšírně a i s menšími okolnostmi.

Učitel vůbec sotva bude na rozpacích o příhodné příklady. Vystříhej se však ukládati žákům listy takové, kdeby se vpravovati měli do okolností, které jsou jim nepovědomy a o nichž přirozeným během mluviti nemohou. Proto nelze každého listu v příkladech daného užiti k odpovědi anebo k širšímu vypracování. Z některého nelze jinak kořistiti, nežli že jej učitel se žáky pročte, obsah jeho vysvětlí a podstatné v něm kusy ukáže. Toto poslední jest cvik při každém listu velmi užitečný.

K listům jednacím a k písemnostem jednacím připojeny jsou některé úkoly. Tím však nikterak míněno není, aby učitel jen na nich přestával.

Co se jmenovitě písemností jednacích dotýče, vytknuta byla nahoře otázka, jakou měrou by jich škola obecná v obor svůj potáhnouti měla. Neračiž nikdo zapomínati, že vzdělávání žáku k jistému určitému oboru životnímu není úko-

lem školy obecné. Přitom i toho šetřiti sluší, že podle nynějších poměrů obchodních jisté způsoby písemností jednacích tištěny a litografovány se nacházejí, a že netřeba více než prázdné v formulářích takových mezery vyplniti, k. p. listy nákladové, účty, kvitance na úroky, směnky; jiné zase že pro svou důležitost nebývají skládány bez pomoci právnické, k. p. dlužní úpisy, smlouvy, závěty; konečně že největší počet jednacích písemností předpokládá známost okolností životních, které žákům školy obecné ani povědomy, neřku-li srozumitedlny jsou.

Naproti tomu právě jest úlohou vzdělávacího vyučování počátečného, aby věci vzdálené ponenáhlu rozumu dětskému přiblíženy, těžko pochopitedlné k pochopení usnadněny, neobvyklé opakovaným předkládáním a důkladným rozjímáním a promlouváním do oboru zkušenosti žákův potaženy byly. To platí vůbec o všech předmětech, kterým se na obecné škole učí, a tudíž i o písemnostech jednacích. Nahoře již naznačeno, jak učitel ve třetí třídě s písemnostmi těmi nakládati má. Náuka tato vyměřuje methodický postup cviku dalšího. Pojato do ní písemností jednacích více způsobů, nežli by pro nejbližší potřebu žáků snad nutno bylo; ale to se nestalo proto, aby všecky, jak se v Náuce této nacházejí, od žáků byly i skládány. Z toho, byť to i možno bylo, mnoho užitku by nepošlo. Ale porozuměti jim ovšem mají; toť zajisté je prostředek, aby způsobem duchovním do oboru života občanského uvedeni, aby na poměry, kteréž

se den co den udáti mohou, a nezřídka kvapné, vždy pak zralé rozvahy požadují, byli připraveni, aby konečně toho přesvědčení došli, že v životě společenském opatrnosti, pořádku, zevrubnosti, správného myšlení a pronášení myšlének nezbytně jest zapotřebí, ač chce-li se kdo škody ubrániti. Toto jest nejdůležitější strana všeho vyučování o písemnostech jednacích na škole obecné. Když žáci písemnostem těm takovou měrou porozumělí, pak jich snadno skládati dovedou, a stane se to jistě s užitkem, jen jestli učitel k tomu vybere takové úkoly, které oboru myslné mužákův jsou bližší, a jestli se všeho vůbec přehánění vystříhati bude.

Tím, co posud řečeno, dosti bohdá označena jest látka učebná v Náuce této obsažená; čeho nad to třeba, kniha sama dopoví.

I. Dopisy čili listy

Listy rozličného obsahu.

Příklady.

1.

(Dotaz.)

Milý Václave!

Starám se velice, aby Tebe anebo bratra Tvého včera nějaká nehoda nebyla potkala. Sotva že ste asi půl hodiny z naší zahrady byli, strhla se prudká bouřka: blýskalo se, hřmělo, vítr burácel a déšť se jen lil. Když u nás byl již silný příval, mohli ste vy asi v polovici cesty býti. Matka tuze se mrzela na sebe, že Vás vůbec pustila. Tys však pravil o otcově příkazu, abyste v jistou dobu byli doma, a proto nechtěla vás zdržovati. Potom teprv, když bouřka už nastala, velmi se nad Vaší nehodou rmoutila. Jsou-li jen už doma? — Však je předc na cestě dosti domů, kdeby se schovali. — Aby jen nepozbyli mysli! — Aj což, Václav tak snadně nepřijde v rozpaky, a dovede bratrovi pomoci. — Tak sme

se vespolek strašili a těšili. Ode všech mám uloženo, abych se tázal, zdali ste šťastně domů dorazili, a jak se Vám po cestě vedlo? Veliký nám všechněm, a zvláště dobrotivé matce mé, vděk učiníš, jestliže nám obšírně popíšeš, jak ste včera pochodili. Učiň to dnes ještě a nevynechej žádné příhody, která se Vám udála. Před matkou to říci nesmím, ale radší bych byl u Vás býval v bouřce a lijavci, nežli doma pod bezpečnou střechou seděl.

Ve —, dne 28. Července 1862.

Tvůj Jan.

2.

(Návěští.)

Milá sestro!

Raduj se s námi! Jindřich se navrátil. Včera, právě sme seděli u večeře, vstoupil nenadále do světnice. Můžeš si pomysliti naše překvapení. Drahá naše matka plakala radostí! Jindřicha sotva jsem poznal, tak velice se změnil: vyrostl do veyšky i do síly a v tváří je všechen osmahlý. Je viděti, že žil pod jižním nebem. Hned po prvním uvítání ptal se po Tobě, po švakrovi a po Vašich dětech, dobře-li se Vám daří, dostali-li ste jeho psaní atd. Ptaní a odpovídání nemělo konce. Bylo už po půlnoci a ještě sme neustali rozprávěti, až nám matka připomenula, že Jindřich po namáhavé cestě potřebuje odpočinku. Jindřich mně uložil, abych Tě o příjezdu jeho zpravil a Ti vyřídil, že jakmile v

Praze nejpilnější práce vykoná, k Vám se na několik dní odebrati míní. Pozdravujeme a líbáme Vás všecky.

Tvůj

upřímný bratr
Josef.

V Praze, dne 18. Července 1862.

3.

(Žádost.)

Milý Karle!

Obrázková knihá, kterou' s mi v neděli ukazoval, tak se mi zalíbila, že chci otce svého prositi, aby mně také takovou koupil. Buď tak laskav a zapůjč mně ji na den, abych ji otci předložiti mohl. Neporušenou Ti ji zase navrátí

Tvůj

Franěk.

V —, dne 12. Dubna 1862.

4.

(Týž list obšírněji.)

Milý Karle!

V neděli, když jsem u Vás byl, ukazoval jsi mi knihu, ve které všeliké rostliny, v krajině naší se vyskytající, vyobrazeny jsou. Každému obrazu přidáno jest jméno byliny, kterou představuje, a krátký popis její. Poznal jsem nejedno kvítí, ježto

jsem předtím v lese nebo na louce vidíval, i dověděl jsem se z knihy Tvé, jak se jmenuje a co památného do sebe má. Kniha ta se mi tak velice zalíbila, že mi nešla z mysli. I umínil jsem si, že budu šetřiti, až bych si také takovou koupiti mohl.

Pamatuješ se na přísloví, které nám pan učitel onehdy vysvětloval, že „člověk míní, a Pán Bůh mění.“ Dnes jsem pravdivost jeho příjemně na sobě zkusil. Poslyš, co se stalo! O 5 hodinách vrátil se otec z procházky a vypravoval s veselou tváří, že se setkal s naším panem učitelem. Za chvíli zavolal mne do své světnice: „Fraňku! tvůj učitel je s tebou spokojen; to mne těší. I já bych ti rád udělal potěšení. Přemeyšlej, co by ti zvláště bylo milého a zároveň také užitečného, a zejtra mi to pověz.“

Nemohu Ti vypovědíti, jak mi bylo blaze, když jsem slyšel otce, an takto mluví. Radostně políbil jsem mu ruku a přemýšlení mému brzo bylo konec. Netřeba tobě dokládati, že jej o takovou obrázkovou knihu prositi budu.

Samou radostí nad obrázky rostlin zapomněl jsem se v neděli podívati, jaky titul kniha má, tak že nevím ani, jak se jmenuje, kdo ji složil a kde vyšla.

Prosím Tě tedy, milý Karle, pošli mně ji dnes ještě a dovol, abych ji až do zejtřejšího poledne u sebe podržeti mohl. Pilně budu přihlédati, aby se jí nic nestalo a aby v určitý čas zase Tvých rukou došla. Spoléhám se na Tvou ochotu. Porou-

čej mne milým Svým rodičům a neopomeň mně dáti příležitost, abych se Ti odsloužil.

Tvůj

Franěk.

V —, dne 12. Dubna 1862.

5.

(Poděkování.)

Milý Ladislave!

Dnes v poledne přinesl mi pán, kterého jsem o vánočních prázdninách u Vás byl viděl, ale jméno jeho pozapomněl, Tvé pozdravení a zapečetěný balíček, i pravil mi, že mi o tom co nejdříve psáti budeš. V první chvíli jsem nevěděl, co by zásilka ta znamenati měla. Avšak otvíraje balíček vzpomněl jsem si na přívětivou přípověď, kterou' s mi o vánocích byl učinil. „Na jaře," pravil jsi tehda, „pošlu Ti květinová semena pro tvůj záhonek." Věrně jsi dostál slovu, i stydím se téměř, že jsem tím byl překvapen.

Srdečné díky za dar Tvůj! Užiju ho zcela podle Tvé rady; nebo v zahradnických věcech pokládám tebe za svého mistra. Toužebně očekávám Tvůj list, ve kterém mi oznámíš, jak s rozličnými semeny naložiti třeba. Cokoliv mi řekneš, bedlivě vyplním.

Ty pak zase, milý Ladislave, na jedno pamatuj. O svatodušních prázdninách bude záhonek můj plný květin z Tvých semen. Uvidíš, jak dar

Tvůj šetrně opatřím. Otec i matka pozdravuji Tě i přejí si, abys letnice u nás ztrávil. Mně pak bys tím největší radost způsobil. Měj se dobře!

Tvůj

povděčný
Prokop.

Ve —, dne 16. Března 1862.

6.

(Návěští a prosba.)

Milá přítelkyně!

Včera večír překvapeni sme byli příjezdem otcovým, jenž se dříve, nežli jsme se nadáli, ba nežli on sám v úmyslu měl, z cesty své navrátil. Radost naše však brzy se pokalila, když jsme zvěděli, že chorobou ke kvapnému návratu byl přinucen. Dostal totiž zimnici, a jsou tomu již dvě neděle, co jí pozbýti nemůže. Neduživost ho tak velice na mysli sklíčila, že řízení, pro které se byl na cestu vydal, přetrhl a chvatem k nám pospíchal. Drahá matka doufá sice, že otce proměna v povětří a domácí ošetřování brzo zase ke zdraví přivede; předce však velmi se stará o něj a přemlouvá ho, aby se s lékařem poradil.

Víš, milá přítelkyně, že otec můj od jak živa zvláštní důvěru chová k Vašemu domácímu lékaři. Proto mně matka uložila prosbu k Tobě, abys jej co nejdříve přiměla k výletu do N., aby otce spatřil a upokojil. Rádi chceme, bude-li otci pro-

spěšno, pobyt svůj na venkově prodliti a vůbec všecko učiniti, co se koli lékaři k vyléčení laskavého otce nařídíti uvidí. Popros jej tedy, aby nás brzy návštěvou potěšil.

Ostatně upokojuje nás již to, že se otec po tu chvíli cítí při dobrém duhu, ačkoliv se obával, že se dnes zimnice zase navrátí. Bože dej, aby tak zůstalo! Snad mu již proměna v povětří, která prý v zimnici blahodějnou bývá, spůsobí úlevu. Doufejme, ale příliš se nato nespolehejme. Vždy nás lékař upokojí nejlépe. Požádej ho, aby přijíti nemeškal, a přijmi napřed již srdečné díky mé za úsluhu, kterou nám prokážeš.

Tvá

upřímná přítelkyně
N. N.

V —, dne 28. Října 186.

7.

(Zpráva a prosba.)

Veleváženy Pane Doktore!

Ráčili ste žáditi, abych Vašnostem hned zprávu dal, kdyby se stav nemocného bratra mého snad pohoršil. Bohužel, neubáli sme se toho. Minulou noc spal velmi nepokojně, stěžoval si na silné bolení hlavy a chvílemi dráždilo ho k vrhnutí. Podle Vašnostina příkazu dal jsem mu předepsaný lék v určitou ho dinu užívati, i prosím nyní o povelení, jak bych se dále zachovati měl. K nejvroucnějším díkům

byste nás zavázali, kdybyste nemocného dnes ještě navštíviti laskavě sobě neztížili. Pakli by zaměstnání Vašnostino toho nedopouštělo, tedy prosím, abyste mi po doručiteli tohoto listu věděti dali, co bych až do nejbližší Vašnostiny návštěvy nemocnému učiniti měl.

Osvědčuje všelikou úctu svou jsem Vašnostin

oddaný služebník

N.N.

V—, dne 27. Prosince 1861.

8.

(Dotaz.)

Velevážený Pane!

Zvláštní příčina vede mne k tomu, abych se k Vašnostině ochotnosti obrátil.

Míním na statku svém N-ském založiti u větším rozměru štěpnou zahradu, i hledám k tomu zběhlého zahradníka.

Mezi těmi, kteří mně z rozličných stran byli schvalováni, jest mladý muž jménem Petr Svaroh z Libochovic. Jak vysvědčení jeho ukazují, pracoval pod vedením Vašnostiným v zahradách R-ských.

Na pohled se mi líbí, a jelikož jej Vašnosti ve vysvědčení chválíte, důvěřuji se i v jeho zběhlost a zkušenost. Žádal bych si toliko bližší zprávy o mravní jeho zachovalosti, prvé nežli se s ním na dobro smluvím.

Jelikož dotčený Petr Svaroh po delší čas pod Vašnostiným dohledem byl a Vašnosti ste mnohonásobnou příležitost měli, mysl i povahu jeho pozn ati

velice byste mne zavděčili, kdybyste mi úsudek svůj několika řádky věděti dáti ráčili.

Račte mne omluviti, že Vašnost tím obtěžuji, i račte býti bezpečen ochotou mou ke vzájemným službám.

Vašnosti

oddaný
N. N.

Místo a vročení.

9.

(Přání ke svátku.)

Předrahý Otče!

Svátek Váš připomíná mi mnohá a veliká dobrodiní, za něž lásce Vaší vděčen býti mám. Cítím předobře, jak málo jsem s to, abych se Vám za tuto lásku Vaši odměnil; i vím také, že ať činím co činím, nedovedu toho, abych Vám nahradil starosti, které jsem Vám jak živ spůsobil, anebo splatil dobrodiní, jichž jsem z rukou Vašich tak hojnou měrou užil.

Pamětliv jsem i laskavého napomínání, jak jste horlivost mou pobouzel, slabosti a poklésky mé mně předkládal, a veškerou mou činnost na pravou dráhu uváděl. Není mne tajno, jak jste mírný a shovívavý k synu svému, a že jen toho žádáte, seč silou svou býti mohu. Ale cokoli mohu, to s pomocí Boží vykonati chci; chci býti poslušen i pilen a ve všem lásky Vaší hoden. Denně chci modliti se

*

k nebeskému otci o milost, aby mne sílil k vyplnění úmyslu mého.

A učiním-li žádostem Vašim zadost, a podaří-li se mi, abych Vám skutečně radost způsobil, tehdy bude vyplněno nejkrásnější přání, jaké bych Vám k dnešnímu svátku přednésti mohl. Dej Bůh všemohoucí, v jehož rukou spočívá všecko bytí naše, aby dnové života Vašeho plynuli nezkaleně; dopřejž Vám tisícerého požehnání za všecko, čím Vám vděčen býti musím, i račiž mi zachovati otcovskou lásku Vaši.

Ruce Vám, nejdražší Otče, líbaje, jsem a zůstávám

Váš

poslušný syn
N. N.

Místo a vročení.

10.

(Přání.)

Nejmilejší Rodiče!

Pohnutým srdcem zpomínám si dnes na četná a veliká dobrodiní, kteráž ste mi od narození mého až podnes prokázali.

Vám po Bohu děkovati mám za všecko, co jsem a co mám, za výživu, vychování a vzdělání.

Bůh milostivý tisíceronásobně Vám odpatiti rač všecko, co ste mně dobrého prokázali. Mou pak bude svatou povinností, abych Vám poslušností a

pilností působil potěšení. Tak doufám, že mne nepřestanete milovati jakožto

svého

poslušného syna
N. N.

Místo a vročení.

11.

(Prosba za odpuštění.)

Nejdražší Rodiče!

Posledním listem činíte mi výčitky pro posavadní mé chování. Zasloužil jsem je, neboť jsem jednal lehkomyslně a ne jak se na syna sluší. Hluboce cítím, že trestu toho jsem hoden, a lásky Vaší nehoden. Rozvážil jsem všecko, co mi v listu svém na srdce kladete, i před Bohem jsem si předsevzal, že vůle Vaše od nynějška bude mi zákonem, že se pilně učiti a ve škole neúhonně chovati budu. Spolužák můj Franěk, který mne k nejednomu lehkému skutku zavedl, nesmí nám páchnouti do domu; k prosbám mým mu to hospodář můj zakázal. Pan učitel přivolil k tomu, abych úkoly zanedbané v nejbližších dvou svátcích nahradil. Ve čtvrtek a v neděli nehnu se z domu a nepřestanu pracovati, až všecko dohoním, cokoli jsem za předešlých dnů promeškal. Svatě Vám slibuji, že se polepším a že Vám jak živ nikdy nespůsobím bolesti, jaké jste mou příčinou pocítili. Navraťte mi zase lásku svou! Promiňte poklesky, které z celého srdce lituji, je-

jichž následky jasně nyní vidím; já pak úsilovně se vynasnažím, abych se jich více nedopustil.

Až toto dopíšu, bude dílo dnešního dne dokonáno, a až list zapečetím, nezbude mi, než prositi Otce nebeského, aby mně propůjčil síly k vyplnění předsevzetí mého a drahým rodičům mým uštědřit ráčil té útěchy, že na mne mají syna poslušného a vděčného. Bohdejž bych dnes usnul v nemylné důvěře, že se na mne nehněváte, že mi zase věřiti budete a neocenitelné lásky své neodejmete

Svému

litostícímu synu
Janovi.

V P —, dne 12. Června 1862.

12.

(Omluva.)

Milý příteli!

Knihu, kterou nyní posílám, měl jsi již před osmi dny dostati, jakož jsem Ti ústně byl přislíbil. Uznávám svou chybu, i prosím, abys mi tentokráte odpustil. Mohl bych se sice poněkud omluviti, ale ničím takovým, co by mne ospravedlniti stačilo. Kniha před osmi dny k navrácení skutečně byla připravena. Tu ji u mne spatřil obapolný náš přítel Karel, ptal se, co obsahuje, roztoužil se pročísti ji a nepřestal na mne doléhati, až jsem svolil, aby si ji na několik dní vzal. Zdali Tobě, jakož mi přislíbil, o tom věděti dal, není mi známo; ale tolik

vím, že jsem pro něj slovu svému nedostál. Odpusť, milý příteli, a zaplaš nevoli, kterou Ti prodlení to spůsobilo, pomysle nato, že kniha Tvá dvoum přátelům Tvým připravila utěšené chvíle. Z Karlova aspoň listu shledávám, že ho obsah její mocně dojal; já pak sám se vyznávám, že jsem ji od začátku až do konce s největší chutí četl, a těším se, že při nejbližším shledání — až se totiž opět udobříš — o některých místech šířeji pohovoříme a myšlénky své spolu vyměníme.

Smím-li nyní k listu dnešnímu připojiti prosbu, abys mně zas nějakou knihu půjčil? Připraven jsem na tuhé výminky, učiníš-li mi po vůli. Avšak buď bezpečen, že hotov jsem i nejtužší podstoupiti, abych chybu svou napravil.

Srdečně Tě pozdravuje
Tvůj

N. N.

Místo a vročení.

13.

(Přátelská výčitka.)

Předrahý Příteli!

Jsou tomu čtyry měsíce, že jsem od Vás listu nedostal; tudíž jsem podnes bez odpovědi na poslední má psaní. Mlčení toto příliš dlouho trvá, abych je těžce nésti neměl. Přemítám všelijak, ale nemohu se dobrati příčiny. Jste-li snad nemocen? — to prý nejste. Vydal-li jste se snad na cestu? — to jste

nyní nemohl. Přestal-li jste snad býti mým přítelem? — toho mysliti nechci. Co koli se mi v jedné chvíli za příčinu mlčení Vašeho namítne, to hned v nejbližší již zamítám, a konec koncem nezbude mi nic jiného nežli přesvědčení, že v tom nějaká příčina vězeti musí.

Přemlouvám se sice, že delší mlčení nemusí vždy býti znamením p ř e t r ž e n é h o přátelství, tak jako pilné dopisování není též vždy důkazem přátelství t r v a j í c í h o. Ale obvyklá Vaše pilnost v odpovědech na listy mé navnadila mne; přívětivé zprávy Vaše roztoužily mne po dalších vědomostech z Vaší strany. A tak mne nepsání Vaše činí nevrlým, i nemohu na Vás pomysliti, abych se nestaral. Prosím, račte mne vytrhnouti z této nejistoty; vzkažte mi, třeba jen několika řádky, že jste živ, zdráv a vší láskou oddán

Vašemu

starosti plnému
N. N.

Místo a vročení.

14.

(Pozváni.)

Milý Gustave!

Toužebné přání mé se vyplnilo. Právě jsem dostal list od milého otce svého, kdež mi — poněvadž zprávy o mně jsou příznivé, — dovoluje, abych soudruha, jejž jsem mu jako výtečného žáka a pří-

tele svého byl líčil, na prázdniny domů s sebou přivezl.

Kdoby tento soudruh byl, Tobě dopovídati nemusím. Postarej se jen o to, abys, jak mile bude po zkoušce a vysvědčení v Tvých rukou, tlumok na cestu měl připravený, ať městu co nejdříve výhost dáti můžeme. Nepřipouštěj si k mysli, že přijdeš mezi cizí lidi. Rodičům mým znám jsi již z listů mých, a vysvědčení Tvé dobré jejich o Tobě mínění jen zveličí. Jako měšťákovi bude Ti zdravo, tráviti několik neděl na čerstvém povětří horském, a mnou jistě nic nesejde, abych ti domov můj, seč budu, učinil příjemným.

Až drahým svým rodičům obsah těchto řádků oznámíš, neopomeň mne jim poroučeti a jim říci, že příští neděli sám přijdu, abych Tebe jménem otce svého k nastávajícím prázdninám vyprosil.

Srdečně Tě pozdravuje
Tvůj

upřímný
Emanuel.

Ve V —, dne 24. Července 1862.

15.

(Schválení.)

Velevážený Pane!

Doručitel řádků těchto N. N. se u mne truhlárství vyučil. Po všeckem čas, co v učení byl, vše-

možně se přičiňoval, aby v řemesle svém zběhlosti nabyl, i doufám, že se z něho časem a zvláště v cizině stane obratný dělník.

K vůli zdokonalení v řemesle radil jsem mu, aby se odebral do Prahy, a on ochotně rady mé uposlechl.

Ráčíte-li, vážený příteli, ohlédaje se snad na starou naši známost, popřáti mu místa v dílně své, vděčně Vám toho budu vzpomínati, jelikož mně tím učiníte za možné, abych prospěl mladíkovi, kterému jsem nakloněn. Pakli byste mu sám mezi pomocníky svými místa dáti nemohl, dožaduji se laskavosti Vaší aspoň o to, aby prostřednictvím Vaším schválen byl některému mistrovi statečnému a dobré pověsti požívajícímu.

O posavadním chování mladíkově co nejlépe svědčiti mohu. Zvláště chváliti musím zbožnou jeho mysl, která pro práci nezapomíná na modlitbu. Bůh ho rač opatrovati, aby ve velkém městě nepřišel na scestí.

O Vás, milý příteli, jsem přesvědčen, že byste ho v domácí kázni drželi a od zlého tovaryšstva zrazovali; proto byl by u Vás nejlépe opatřen i mohl bych se nadíti, že on jako všickni, kteří se u mne vyučili, v cizině mi čest činiti a povolání své věrně plniti bude.

Kdyby se mimo nadání v Praze příhodného pro něj místa nenalezlo, prosil bych Vás, abyste

jej skrze své známosti někam jinam odporučili. Ke všelikým na vzájem službám hotov jest

Váš

starý přítel
N. N.

Místo a vročení.

Poučení.

Slovem list čili dopis naznačujeme vůbec písemné vyřízení, které k jisté osobě (někdy i k několika osobám) činíme. List nahrazuje ústnou rozmluvu. Písemná podání k osobám vysoce postaveným, kterými se prosba ústně přednešená jim v paměť uvádí (promemoria), jakož i žádosti k úřadům jsou obsahem svým též listy, jen že jim zevnitřní forma dodává rázu úředního. List obsahuje to, co by píšící přijimateli, totiž tomu, komu list ustanoven jest, ústně vyřídil, kdyby se osobně setkali. Přijde-li na list odpověď, anebo jestli si dvě nebo více osob navzájem listy posílají, tehdy nastane dopisování (Briefwechsel, Korrespondenz).

List jest písemnost, i má tedy do sebe míti všecky vlastnosti, jakýchž správný spůsob psaní vůbec požaduje. Kdo tedy myšlénky své písmem určitě a jasně vyjadřovati se naučil, ten i písemné vyřízení (t. list) tak složiti dovede, aby se s účelem neminul. Avšak není dosti natom, aby v listu hleděno bylo k tomu, co vyřízeno býti má.

Každá jiná písemnost předpokládá jakéhokoliv čtenáře, ku kterému píšící v žádném zvláštním poměru se nenachází, anebo aspoň zvláštního takového poměru šetřiti nemusí. List naproti tomu ustanoven jest jedné jisté osobě; i třeba tedy, aby v něm šetřeno bylo osobních ohledů, kterými píšící k přijímateli jest zavázán.

Z toho vyplývají zvláštní předpisy, které při psaní listů zachovávati sluší. Předpisové tito vztahují se dílem k tomu, jakými slovy, jakým způsobem i pořádkem, a v jaké posloupnosti se myšlénky v listu oznamované pronášejí (k slohu listovému), dílem k zevnější formě jeho. Některé z předpisův těch nezakládají se na povaze věcí, nýbrž dlouhým užíváním se ustálily a v obyčej vešly: ale prohřešil by se proti dobrému mravu, kdo by jich nedbati chtěl.

a) O slohu listovém.

1. Mluva pospolitá má jisté zákony, kterých nikdo, chtěje vzdělaným a dobře zvedeným slouti, mimo sebe pouštěti nesmí. Všecko, co se koli v slušné společnosti mluvívá, i v listu říci lze.

2. Při psaní má člověk více času i poklidu k přemýšlení, nežli při ústné rozmluvě, i jest tedy možné, slova pečlivěji vybírati a myšlénky lépe spojovati nežli v řeči ústné, kde slova rychle a pomíjitelně se pronášejí, a kdyby i něco bylo nepravidelného, snáze se to přehlédne a omluví. List však

od přijimatele pozorně bývá čítán, bývá tytýž i několikrát a snad od více osob čítán, a čtoucí ze způsobu, jakým list psán jest, soudí o rozumnosti, vzdělanosti a smýšlení píšícího. Kdo tedy list píše, ať dobře rozváží, co píše, a ať bedlivě k tomu zřetel má, aby písemné jeho vyřízení pronešeno bylo i slovy i větami správnými.

3. Přijimatel listu odkázán jest jen na slovo psané, i nemůže se tedy, jakož se při ústné rozmluvě děje, dotazovati určitějšího výkladu a přesnějšího odůvodnění. I třeba tedy, aby list určitě a zřetedlně vyjadřoval, co se jím vyříditi má, a aby myšlénky píšícího tak byly spořádány, aby z celé osnovy předmět listu jasně na jevo vycházel.

4. Jestliže při ústné rozmluvě natom záleží, abychom rozeznávali, s kým mluvíme, tím důležitější jest tov obcování písemném. Mluvíme a píšeme jináč, je-li ten, s kým mluvíme anebo komu píšeme, náš příbuzný, náš dobrodinec, náš přítel, je-li nám představen anebo nám podřízen, je-li zdráv anebo nemocen, je-li starec anebo dítě, je-li mysli veselé anebo zasmušilé, je-li nemluvný anebo sdílný. Zde jen něco v tomto ohledu budiž připomenuto. Vyšší stav požaduje uctivosti, ano někdy i poníženosti a pokory; stav nižší alespoň té šetrnosti a lásky, kterouž každému člověku jsme povinni; s člověkem citelným a neduživým sluší zacházeti způsobem jemným a shovívavým, s přítelem srdečně a důvěrně bez zatajování; každému pak jasno býti musí, že

smýšlení v listu pronášené skutečně jest smýšlením píšícího.

5. Kolikrát stalo se již při nejupřímnějším mínění, že nepředložené slovo, dvojsmyslný výraz, nepříhodný obrat řeči zmařily účel listu, že píšícímu místo užitku přinesly škodu a z přátel učinily nepřátele. U volení výrazův opatrnými býti velí nám ohled k poměru, v jakém se nacházíme ku přijimateli listu. Z nesnází podobných nejjistěji nám pomůže skromnost. Kdo sebe nechá stranou, t. j. kdo se nedělá vychvalovačem vlastních svých skutkův a zásluh, ten se jistě neprohřeší tak snadno proti mravu a slušnosti.

b) Zevnější forma listu.

Co koli se vztahuje přímo ke spořádání a rozložení myšlének v listu obsažených, náleží k zevnější jeho formě. Sem počísti sluší:

1. oslovení čili nadpis,
2. přístup čili úvod,
3. závěrek s podpisem.

1. V oslovení čili nadpisu pojmenuje se osoba, kteréž list ustanoven jest, slovy významně volenými, čili tituluje se. V listech ke známým a důvěrným přátelům není o slova ta nesnáze; tu zajisté mluví přirozený cit, kterým nejlépe rozeznáme, jaký rozdíl podle toho, co v listu obsaženo jest, v nadpisu činiti třeba. Cit tento vnukne nám, zdali v listu ku příteli oslovíme jej: „Milý či

drahý příteli, rozmilý či předrahý, vážený, velectěný, milený, nejdražší, milovaný příteli!“ Člověk vzdělaný rovněž snadno dovede posouditi, zdali přítele osloviti má podle okolností v listu samém zevrubněji naznačených, zdali totiž psáti má: Můj blažený, šťastný, či nešťastný, můj ubohý, můj zarmoucený, můj starostlivý, můj shovívavý příteli a pod.

Jinak se věc má, píšeme-li osobám cizím a neznámým, starším a výše postaveným, a vůbec takovým, s kterými v žádném poměru důvěrném nestojíme. Dobrý mrav požaduje, abychom je oslovovali názvy obvyklými. [1])

V listech důvěrných může se oslovení buď vložiti do první průpovědi anebo nad psaním nadepsati, k. p. „Nemohl's mne, milý příteli, příjemněji překvapiti atd.“ anebo

„Milý příteli!

Nemohl's mne příjemněji překvapiti atd.

V lístech jiného spůsobu klade se nadpis vždy nad prvním řádkem listu samého, a to tím výšeji, čím výše stojí osoba, kteréž píšeme.

I v osnově listu se tam, kde v důvěrném psaní užíváme zájmen „Ty“ nebo „Vy,“ kladou oslovení taková, jenž se s titulem přijímatelovým shodují,

[1]) V přídavku II. obsažen je seznam názvů obvyklých, jakých se užívá nejen v nadpisu, nýbrž i v osnově listů, při podpise a na obálce.

k. p. „Vašnost," „Urozený Pane," „Vysoce Urozený Pane," „Slovútný Pane," „Vaše Milosti," „Vaše Excellencí" atd." [1])

2. Úvod listu má na obsah jeho připravovati, k němu čtoucího tak říkaje uváděti. Obyčejně se v něm klade příčina, proč píšeme. Při listech důvěrných není to tak nesnadné jako při jiných. Úvod, čím lehčeji a přirozeněji k předmětu listu samého vede, tím jest přiměřenější. I potřebí jest delšího cviku v dopisování, aby člověk dovedl vždy napsati úvod takový, jaký věci svědčí.

Pro příklad stůj zde několik takových úvodů:

Mám čest oznamiti Vám atd.

Těším se, moha Vašnosti věděti dáti, že —

Naděje se Vašnosti posloužiti, oznamuji, že —

Spoléhám se na laskavou Vaši shovívavost, jestliže přání Vašemu tak pozdě činím zadost. —

Četné důkazy šlechetné a dobrotivé mysli Vašnostiny, ježto mi jsou známy, dodávají mi srdce, abych se u věci velmi mne skličující k Vašnosti obrátil. Jsem totiž —

Račtež mi, Veleváženy Pane, dovoliti, abych se k Vašnosti obrátil u věci, s kterou se jediné laskavé dobrotě Vaš svěřiti mohu.

Velice jest mi líto, že důvěře, kterouž ste ve mne vložiti ráčili, zadost učiniti nemohu. —

Nebylo mi dopřáno, abych před odjezdem Vašim úctu svou osobně Vašnosti osvědčil. I račtež mi tedy dovoliti,

---

[1]) Slušnost požaduje, aby slova, kterými přijimatele listu, kromě dopisů důvěrných, oslovujeme, psána byla velkými písmeny.

abych Vašnosti, když ste se již na místo nového povolání svého odebrali, vděčnost svou několika upřímnými slovy na jevo dal.

Důvěřuje se ve spravedlivost Vaši, osměluji se, přednésti Vám, Veleváženy Pane, svědomitě a bez tajení událost, která mne uvedla v nebezpečenství, že bych důvěry Vaší viděn byl nehodným. S pokojnou myslí zůstavuji Vám, abyste rozhodli, zdali jsem v takovýchto okolnostech jinak jednati mohl, nežli jsem jednal.

3. List, maje býti dokonalý, potřebuje dobrého závěrku neméně jako příhodného úvodu. Závěrek podává se nejsnáze z toho, co v listu obsaženo jest, a nejlépe jest, uvésti jej v jisté vnitřní spojení s obsahem tím. Pak-li to možné není, tedy se závěrečné formuli, která se ostatně řídí podle postavení a důstojenství přijímatelova, věnuje zvláštní odstávka.

Psaní ke známým a přátelům zavírají se těmito spůsoby:

Přeje Tobě a Tvým milým všeho dobrého, zůstávám —
Měj se dobře a nepřestaň milovati Svého —
Přátelsky Tě pozdravuje Tvůj —
Věř, že nikdy nepřestanu býti Tvým —
Žij blaze a přijmi pozdravení od Svého —
Bůh Vás opatruj a dopřej Vám dočkati se radosti na Vašem —
Z celého srdce jsem Tvůj —
Buď zdráv a potěš brzy listem Svého —
Pozdravuj Svých milých a vždy s láskou pamatuj na Svého —
Důvěřuj v neproměnné přátelství Svého —
Z té duše přeje Ti všeho milého a drahého Tvůj —
Vzdálen jsa nezapomeň na Svého —. S Bohem! Tvůj —

V listech k osobám méně známým anebo výše postaveným požaduje se, aby se slova do závěrku bedlivěji volila. Listy takové zavírati sluší osvědčením úcty a oddanosti anebo prosbou o další přízeň, asi takto:

S hlubokou úctou podpisuje se —

Osvědčuje neobmezenou svou úctu, mám čest býti —

S největší úctou zůstávám (trvám), — podpisuji se Vašnostiným —

S opravdovou (upřímnou, nelíčenou, stálou, neproměnnou) úctou a oddaností Vaší Milosti —

Přijměte, Vaše —, osvědčení hluboké (neobmezené) úcty, s kterouž se podpisuje —

Poroučeje se blahosklonné (laskavé) přízni Vašnostině, jsem —

Pln důvěry, že prosbu mou oslyšeti neráčíte, zůstávám s nejvroucnější úctou — — —

V listech k osobám nejvyšším, k. p. rodu knížecího, se výraz oddanosti v závěrečné formuli ještě nadto zvyšuje:

V nejhlubší pokoře jsem (zůstávám) —

S pevnou důvěrou (pln radostné naděje) očekávám milostivé vyplnění (vyslyšení) pokorné své prosby, i zůstávám v nejhlubší úctivosti —

S nejvroucnějším díků činěním zůstávám —

V listech k osobám výše postaveným přidává se v závěrku též titul obyčejem ustálený, kterýž se shoduje s titulem, jehož v nadpisu a vnitř listu bylo užito. Na závěrku klade se do prostřed řádku, k. p.

Mám čest s opravdovou úctou zůstávati

Vašnostin

oddaný služebník

N. N.

anebo:

Ždaje důvěrně milostivého přivolení k ponížené žadosti své, zůstávám s nejhlubší uctivostí

Vaší Biskupské Milosti

nejpoddanější služebník

N. N.

anebo:

Nejuctivěji podepsaný neustane se snažiti, aby se dobrodiní obdrženého ukázal hodným, i zůstává v nejhlubší pokoře

Vaší Císarské Výsosti

nejponíženějším služebníkem

N. N.

V listech (zadáních, zadávkách) k úřadům, jednotám atd. se formule závěrečná opomíjí a klade se ku konci toliko podpis, místo a vročení.

Podpis píšícího obsahuje vůbec kromě jména křestného a rodinného (příjmení) též výraz úcty anebo příchylnosti k přijímateli: Tvůj upřímný bratr N. N. — Váš poslušný syn. — Tvůj upřímný přítel. — Váš oddaný (ochotný, povolný, upřímně oddaný, úslužný) N. N. — Vašnostin ochotný (oddaný, poslušný, upřímně oddaný, k díkům povinnovaný, vděčný) služebník N. N. atd.

Podpis jména, zvláště když list osobám cizím jest ustanoven, má býti dobře čitedlný. Pokládá se za znamení veliké úcty, jestliže se mezi

závěrkem a podpisem širší prostora zůstaví prázdná, a jméno v pravo dole u samého kraje listu položí. Píšeme-li k osobám, s kterými jsme posud v žádném spojení nebyli, sluší ku podpisu přidati svůj stav nebo povolání své, a podle okolnosti i také příbytek svůj oznamiti.

Podstatné v každém listu je označení *místa*, pak *léta*, *měsíce* i *dne*, kdy psán jest, což jedním slovem též *vročení* čili *datum* se nazývá. Píšícímu jest přirozené a příhodné, aby vročení položil na konec listu; i klade je (zvláště v listech k osobách vyšším) obyčejně pod poslední řádek listu v *levo*. Přijimateli zase pohodlnější jest, aby vročení našel hned na začátku listu, pročež se často (v listech jednacích vždy) v *pravo* nad nadpisem stavívá. Ostatně nehrubě natom záleží, kdo vročení stojí, *jen když v listu neschází*. List bez vročení svědčí patrně o nedbalosti píšícího, alebrž mnohdykrát pozbývá vůbec důležitosti pro přijimatele, jelikož se zpráva posuzuje i také dle času, z kterého pochází, a mnohá věc v listu obsažená teprvé udáním času, kdy psán byl, jasnějšího světla nabývá.

4. Co do zevnější formy listův, sluší míti zřetel též k *písmu*, k *papíru*, k *obálce s nápisem* (adresou) a k *zátvoru* (pečeti).

a) *Písmo*. Časem se tomu ubrániti nelze, aby list byl psán *zběžně*; píšeme-li přátelům a známým, snadno jest to omluviti, ač jestliže jen myšlénky dobře jsou spořádány, zřetedlně pronešeny a

písmo čitedlné. Nicméně však list zběžně psaný jen výjimkou prochází. Mrav a úcta k přijimateli požadují, aby vždy větší péče na písmo byla obrácena; nedbalost zajisté druhdy i na škodu býti může.

Především ať je list psán zřetedlně, aby bez závady čten býti mohl a aby se omylům a nedorozuměním předešlo. Poněvadž však žádoucí věc jest, aby hned první dojem na čtoucího byl příjemný, proto třeba se přičiniti o to, aby tahy písma byly oku k libosti. Vyškrtávati, přetrhovati, mezi řádky psáti a, co je napsáno, opravovati, jsou poklésky proti slušnému mravu, kterých leda v listech důvěrných prominouti lze. Totéž platí o posýpávání písma ještě mokrého posýpátkem, nesetře-li se prvé, než list bude odeslán. Abychom ke psaní listův užívali inkoustu černého, potřebí jest již k vůli zřetedlnosti.

b) Papír. Na listy se bere papír čistý a obřezaný. Papíru barevného vůbec jen při listech důvěrných užívati lze; jinak se brává papír bílý, obyčejně hlazený, jakýž se pode jménem papíru listového (Briefpapier) prodává. Na listy k osobám rodu knížecího a na zadání k úřadům brává se celý arch, na půlarchy lomený (archový formát), na listy k osobám vyšším a na listy jednací půlarch, na čtvrtarchy lomený (čtvercový formát), na listy důvěrné obyčejně čtvrtarch na osmerky lomený (osmercový formát). Ve všech listech se nahoře i dole, jakož i po levé

straně prostor, v poměru k velikosti papíru široký, zůstaví prázden.

c) Obálka. Vůbec nesluší listu odesílati bez zvláštní obálky (couvert); neboť jen tím jej lze uchrániti od zašpinění, a nikdo si přáti nemůže, aby dopis jeho špinavý se dostal do rukou přijímateli. Jen menší vyřízení listovní (billety), listy jednací a důvěrné mohou se posílati bez obálky.

List hleďme složiti přístojným spůsobem, aby obsah jeho všetečným očím zůstal ukrytý, a pak aby při otvírání začátek dopisu bez hledání byl na jevě. Formát obálky řídí se podle formátu papíru, na němž psáno jest. Papír se totiž při formátě archovém anebo čtvercovém přeloží dvakrát, a sice nejprvé po délce, pak po šířce, při osmerce na tři vespolek rovné částky po šířce. Takovým spůsobem obálka dodá listu formy spůsobné, a snadno ji lze udělati, jelikož na ni při formátu archovém půlarch, při čtvercovém a osmercovém čtvrtarch jedné a též velikosti stačí. V dělání obálek jest cvik nejlepším učitelem.

d) Pečeť. K zátvoru listův užívá se pečetního vosku anebo oplatků. Psaní, jejichž obsah důležitější jest, obyčejně se pečetním voskem zavírají; tak též listy k osobám vysoce postaveným. Nejobvyklejší je vosk červený; při listech smutečných užívá se černého; při důvěrných též jinobarevného. Pečeť má přitlačena býti buď prostřed listu, to jest, v rovné dálce od kraje vrchního i spodního a od krajů postranných (což při listech

umluvitých nejlépe se hodí), anebo aspoň v rovné dálce od obou postranných krajů, byť to i blíže bylo ke spodnímu nebo vrchnímu kraji.

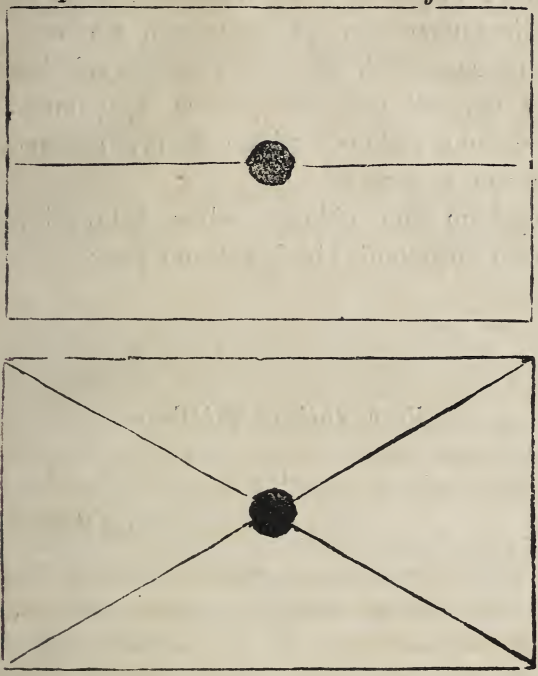

Listy, které obsahu jí peníze nebo důležité spisy, zavírají se několika pečetmi, na ten spůsob, jak to u poštovních úřadův nařízeno jest.

e) Nápis (adresa). Nápis jest k tomu, aby list došel té osoby, jížto jest určen. Především třeba, aby v něm udáno bylo jméno (křestné i rodinné) a bydliště přijimatelovo. To k podstatě jeho stačí. Všecko jiné, co se na obálkách ke jménu obyčejně přidává, jako stav anebo důsto-

jenství, povolání, zaměstnání atd. spolu s přídavným názvem, postavení přijimatelovu přiměřeným, klade se sice k vůli obyčeji, a slouží k určitějšímu naznačení přijimatele *), ale není toho podstatně zapotřebí, aby list na místo své došel. Že nápis s největší pilností vyveden býti musí, aby písmo do oka padalo a žádné mýlky nedopouštělo, samo sebou se rozumí.

Položeno tuto několik adres listových, kdež obvyklého rozdělení řádek šetřeno jest:

1.

Panu **Václavu Prášilovi**

v

Malontech.

2.

Panu **Václavu Prášilovi**
statkáři

v

Malontech,
pošta Kaplice.

*) O výrazech na obálkách obvyklých viz přídavek II.

3.

Panu **Václavu Prášilovi**
statkáři

v

Malontech,
Pošta Kaplice. v Čechách.

Adresa č. 1. stačila by jen tehdá, kdyby list poslán byl po poslovi, jemuž místo i přijimatel dobře jsou povědomi.

Kdyby list po poště měl býti poslán, bylo by třeba přidati nejbližší stanovisko poštovní (č. 2), poněvadž v Malontech listovné pošty není. Ještě určitější bude naznačení místa, když se, jako při č. 3., přidá korunná země, kde místo ono leží, a jméno nejbližší pošty.

K určitému naznačení přijimatele nestačí vždycky jméno a příjmení, poněvadž v osadách lidnatějších bývá i více osob téhož jména; pročež se přidává živnost, stav anebo povolání přijimatelovo.

4.

Panu **Antoninovi Trpkoši**
měšťanskému truhláři

v

Praze,
na Malé straně č. 69.

5.

Panu **Janu Brikcímu**
posluchači práv na vysokých školách

v

Praze,
na Novém městě v široké ulici č. 87,
v 3. poschodí, dveřích 7.

6.

Panu **Janu Brikcímu**
posluchači práv na vysokých školách
(bytem u pana koláře Mazance)

v

Praze,
v široké ulici 87-II.

Na adrese č. 4. položeno je jméno čtvrti a číslo domu; na č. 5. připsána jest kromě čtvrti městské a čísla domovního též ulice a číslo příbytku; o přijimateli č. 4. předpokládati lze, že jej pro živnost jeho listonoš snáze najde, kdežto přijimatel v č. 5. podle zaměstnání svého obyčejně u někoho jiného bytem bývá. Jestliže se jméno teho, u koho bytem jest, připojí, jako v 6., tehdy číslo příbytku vynechati se může *).

*) Praha dělí se na pět čtvrtí, Staré a Nové město, Malou stranu, Hradčany a Jozefov (židovské město), kteréžto čtvrti se čísly I, II, III. IV a V značí.

Posíláme-li list do krajiny, kdež jiného než slovanského jazyka vůbec užívají, dobře jest napsati adresu celou německy anebo i francouzsky. Takto psané adrese na tamní poště jistě porozumějí, kdežto nelze předpokládati, aby tam rozuměli též česky. Požaduje toho opatrnost, aby dodání listu našeho pro nerozumění adrese nebylo opozděno.

I v listech do krajin slovanských dobře je přidati ke jménu místa a pošty název německý, jestliže se tento od slovanského různí, k. p. Třebechovice (Hohenbruck), Třeboň (Wittingau), Jindřichův Hradec (Neuhaus), Oustí nad Orlicí (Wildenschwert), Hranice (Weiskirchen), Báňská Bystřice (Neusohl) atd.

Jde-li psaní do měst, která se skládají z vlastního města a z předměstí, jakož k. p. ve Vídni, přidati třeba na adrese, zdali přijimatel bydlí v městě či na některém předměstí.

Herrn **Anton Walcher,**
bürgerlichen Tischlermeister
in
Wien
Alservorstadt N. 24
(nebo Stadt N. 84).

Zvláštní opatrnosti požaduje adresa a zátvor na listech, v kterých se peníze anebo důležité spisy někam posílají. Tu přísně šetřiti třeba předpisů, které pro c. k. poštovní úřady jsou vydány. C. k. poštovní úřad dává odevzdateli potvrzení, že mu od něho list byl doručen, stará se o potvrzení, že list prijimatele řádně

došel, a kdyby zásilka na poště se ztratila, dává za ni náhradu podle předpisův o tom platných.

c) Zvláštní připomenutí.

1. Ani v řeči obyčejné ani na listech nesluší nikomu, kdo stavu šlechtického není, připojovati ke jménu přídavky, které jen osobám stavu onoho příslušejí. Velmi jest neslušné k. p. pana Procházku k vůli domnělé zdvořilosti jmenovati panem z Procházky, pana Opletala panem z Opletalu, anebo po německu Herr von Procházka, Herr von Opletal, a pod. Německé von a české ze jest příznakem stavu šlechtického. Jestli kdo příznaku toho právem užívá, tedy buď on anebo předkové jeho pro zásluhy o trůn a vlast povýšeni byli na šlechtictví. I není tedy chvalitebné, aby se přednost, na zásluhách a milosti panovníkově založená, přikládala někomu k vůli jalovému zdvořílkování.

2. Jiného spůsobu nepřístojnost jest, když se paním, jakož se někdy v řeči neb i v nadpisech listův děje, přikládá stav neb důstojenství jejich manželův, jako se k. p. říká: paní profesorka, paní rádní, paní hejtmanka atd. místo správného paní profesorova, radova, hejtmanova.

Jen když paní skutečně jistý úřad zastává nebo v důstojenství nějakém postavena jest, přísluší jí, aby taki v listech byla jmenována, k. p. „důstojné paní představené školských sester," „vážené paní přednostce spolku dobročinného," „blahorodé paní N. N., ředitelce ústavu pro vychovávání dívek" atd.

3. Český jazyk ani v hovoru ani v psaní zájmenem oni (podle německého Sie) nikoho oslovovati nedopouští, nýbrž požaduje, aby se (krom důvěrného Ty) vždy užívalo druhé osoby množného čísla, t. j. Vy, Váš a t. d. Nicméně již od starodávna v obyčej vešlo, aby osoby postavení vyššího oslovovány byly slovem Vašnost anebo množně Vašnosti (povstalým z „Vaše Milost“ a „Vaše Milosti“), Vašnostin atd. m. Vy, Váš atd. Mimo to se sloveso v případech takových ne v jednotném, ale ve množném čísle klade, k. p. Jak mile ste se od nás odebrali (m. odebral). — Před odjezdem svým ste mi laskavě dovolili. — Pokud byste doma nebyli, a pod. Vyšší stupeň úcty naznačován bývá nadto přidáním sloves: ráčiti, líbiti se (líbo býti), neztížiti si atd., k. k. Ráčili ste mi vzkázati, račtež mi věřiti, že — Líbilo se Vašnosti (Vašnostem) uložiti mi. — Přál bych si, abyste sobě neztížili důvody mé uvážiti.

4. V listech důvěrných někdy se přihodí, že přijimateli ještě něco oznámiti máme, když list již jest hotov a podepsán. Děje se to v doušce (Nachschrift). Doušku takovou připojiti dovoleno, ba někdy i nutno, když tím píšící něco, co v listu za pochybné podáno bylo, může vyjasniti, něco nepravého opraviti, něco nepřístojného omluviti, anebo něco důležitého, o čem teprvé mezi psaním byl zvěděl, přijimateli věděti dáti. V posledním případu i v listech jednacích doušku připsati dovoleno

jest. Ale v listech umluvitých je to tak neslušné, jakoby nepřístojné bylo, aby někdo s osobou vysoko postavenou ještě chtěl novou rozmluvu počínati, když se byl již poroučel.

II. Listy jednací.

Listy zamlouvací.

A. Příklady.

1.

Pánům L. a. C. Hardmuthům ve Vídni.

V Liberci, 21. Září 1862.

Žádám Vás co nejslušněji, abyste mi po bezpečné příležitosti a brzy v dobrém zboží a za ceny co nejlevnější poslal:

60 tuctů sprostých tužek.
20 tuctů jemných č. 5 v černém dřevě.
25 tuctů jemných č. 5 v červeném dřevě.
25 tuctů jemných č. 4 v černém dřevě.
25 tuctů jemných č. 4 v červeném dřevě.

Peníze obdržíte přímo po poště, jak mile mne zboží v neporušeném stavu dojde.

S úctou

Vám

oddaný
N. N.,
obchodník v Liberci č. 54.

2.

Místo a vročení.

Panu Antonínovi Bohuchvalovi v

Žernosekách.

Od pana N. dověděl jsem se, že partii 200 věder vína od l. 1853 ze svých vinohradů u větších i menších nádobách na prodej máte, a že byste při odbytí celku vědro po 9 zl. r. č. přepustil.

Chtěje se o dobrotě vína toho přesvědčiti, žádal bych Vás, abyste mi ho po nejbližší příležitosti soudek (o jednom neb o dvou vědrech) poslal a cenu jeho od pana Antonína Holcara, kupce Lovosického, kterému jsem v příčině té již psal, proti kvitanci přijal.

Bude-li víno takové, jak očekávám, jsem hotov celou partii od Vás koupiti; avšak žádal bych Vás pro případ ten, abyste dovoz pod ručením Svým opatřil a mně cenu levnější povolil; já pak na vzájem ochoten budu, vstoupiti s Vámi v další obchodní spojení.

Se všemožnou úctou

Vám

oddaný

N. N.

hostinský.

B. Poučení.

V listech zamlouvacích (Bestellungsbriefe), jako vůbec ve všech jednacích, šetřiti sluší výkladu prostého, ale určitého a zřetedlného, a jmenovitě co největší zevrubnosti v cifrách i jménech, aby se všelikému omylu předešlo. Oslovení, ze zdvořilosti v listech obyčejných užívané, pravidelně se vynechává, a místo nadpisu se v listu nahoře klade adresa přijimatelova. Místo, rok, měsíc a den listu staví se pro pohodlí čtenářovo svrchu v pravo. Listy jednací píší se na půlarchu ve čtverci a skládají i pečetí se větším dílem bez obálky, kdežto jiné listy, leda obsahují-li vyřízení velmi krátké a kvapné, vždy obalkou opatřovány bývají.

C. Úkoly.

1. Příklady svrchu položené na papír listový přepište a tak připravte, jako kdyby odeslány býti měly.
2. Napište list zamlouvací, který se formou, nikoliv ale slovy, podobá listu prvnímu.
3. Obuvník zamlouvá u obchodníka kožního rozličné druhy koží, a udává ceny a lhůtu, do které kůže dodány býti mají.

Listy nabízecí.

A. Příklady.

1.

Vysoce Urozená Paní!
Nejmilostivější Paní Hraběnko!

Právě se dovídám, že Vaše Hraběcí Milost uzavřela, do nově vystavěného kostela L—ského postranný oltář slohu gotického postaviti dáti. Jelikož jsem díla tohoto spůsobu na několika již místech, a jakož se smím domnívati, ke spokojenosti těch, kteří mne důvěrou svou poctili, vykonal: osměluji se Vaší Milosti ke vzdělání onoho oltáře služby své co nejuctivěji ponoukati.

Na ukázku prací svých v oboru tomto připojuji k laskavému nahlédnutí výkresy dvou oltářů, které jsem dle rozkazu nejdůstojnějšího pana biskupa K—ského do kostelů v L—icích a na V—ni zé dřeva udělal, i osměluji se ubezpečiti Vaši Milost, kdybyste mne objednáním poctiti ráčily, že se vynasnažím, abych je svědomitě a za výminky co nejlevnější provedl.

Račtež, Vaše Milosti, přijmouti osvědčení hluboké úcty, s kterouž se podpisuje

Vašeho Vysokorodí

ochotně oddaný služebník

N. N.

sochař.

2.

Blahorodý Pane!

Pekař pan G. odebral se na odpočinek, a živnost jeho přešla na mne. I prosím tedy Vaše Blahorodí, abyste důvěru, kterou ste jemu po tak drahná léta zachovali, na mne přenésti ráčili.

Kdybych všem přáním velectěných svých odběratelů nyní hned vyhověti nemohl, prosím, abyste to ráčili přičísti nesnázím, s kterými každému začátečníkovi zápasiti bývá.

Chci zajisté co nejúsilněji pečovati, abych každou nesnázi, jak mile bych o ní zvěděl, podle možnosti odstranil a důvěru mně uštědřenou ospravedlnil bedlivou a dostatečnou úsluhou.

Vašeho Blahorodí

nejoddanější služebník

N. N.

Místo a vročení. pekař.

(adresa.)

B. Poučení.

V listech nabízecích (Anbietungsbriefe) dvou věcí se vystříhati třeba: předně abychom neslibovali více, nežli vyplniti můžeme, a za druhé, abychom si nedovolovali výrazů, kterými by dílo naše na ujmu a příhanu díla jiných živnostníků bylo vychvalováno. Kdo práci svou odporoučeti chce, nejlépe udělá,

aby se odvolal na svědectví osob hodnověrných nebo svědectví taková předložil.

C. Úkoly.

1. Truhlář nabízí se obci L-ské, že jí dodá nábytek do nově vystavěné školy. Povolává se na to, že již několik škol nábytkem opatřil, slibuje dílo své ode dne, kdeby zámluveno bylo, za tří měsíce dohotoviti, i podvoluje se k jakékoli srážce ze mzdy pracovní, kdyby do lhůty té hotov nebyl.
2. Stavitel B. nabízí se c. k. úřadu okresnímu, žeby stavbu školy v M-ticích, podle plánu c. k. stavebním úřadem krajským schváleného, za 8400 zl. přejal a ve lhůtě 9 měsíců dokonal, ač jestli by mu dovoz staviva ke stavišti ze strany obce zaručen byl za určenou mzdu po 60 kr. za fůru. Sumu 2000 zl. hotov jest složiti za kauci.

Listy omlouvací.

A. Příklady.

1.

Blahorodý Pane!

S listem tímto odesílám zamluvené šaty, totiž svrchník, frak a spodky. Že do ujednaného dne hotovy nebyly, stalo se pro nenadálou nesnázi, která se mi za posledních dnů v živnosti stala. Roznemohl se mi totiž tovaryš, a marně jsem se nahledal jiného, jemuž bych jemnou práci spolehlivě

svěřiti mohl. Prosím tedy Vašnosti pro tentokráte o laskavé prominutí, i dovoluji si Vašnost ujistiti, že se vynasnažím, abych budoucně práce zamluvené rychle a v pravou chvíli obstaral.

Se všemožnou úctou

Vašeho Blahorodí

Místo a vročení.

ponížený služebník

N. N.

krejčí.

2.

Vaše Blahorodí!

Velmi těžce nesu zprávu, že oděv ode mne zhotovený schválení Vašnostina nedošel; přeju si zajisté, abych přáním velectěných objednatelů svých v každém ohledu vyhověl. Jestliže ostatně kabát, jakož připomínati ráčíte, v životě příliš je těsný, musel se při brání míry státi nějaký omyl, a ten jsem já sám zavinil. I jsem tedy rád ochoten, kabát zase vzíti, a Vašnosti místo něho nový ušiti; ano prosím Vašnosti, abyste mi tak učiniti dovolili. Ztrátu, kterou tím utrpím, hojně mi nahradí důvěra mně u Vašnosti na budoucno tou měrou zachovaná, jakož jsem jí posud požíval.

Poroučenje se Vašnostině další přízni, zůstávám s všemožnou úctou

Vašeho Blahorodí

nejoddanější služebník

Místo a vročení.

N. N.

krejčí.

F. Poučení.

Ve slovu státi jest živnostníkova jako každého jiného povinnost, kteréž kromě pilné a neodbytné příčiny zanedbati nesluší. Kdo slova daného plniti nikdy neopomene, zachová si důvěru osob, s nimiž mu činiti jest; kdo slovo své lehkomyslně ruší, anebo přípovědi své nedbá, připraví se o důvěru tuto a pozbude vážnosti u jiných lidí. Živnostník nad to i tu zvláštní škodu mívá, že se lehkovážností v přípovědech nezřídka zbavuje i jistého výdělku. Kdo zajisté sám dané slovo plniti uvykl, ten s živnostníkem nespolehlivým dlouhého spojení míti nebude. Jestliže nám tedy pro příčinu neodbytnou přípovědi dané zdržeti anebo ji v umluvený čas vyplnili nelze, tu požaduje i slušnost i opatrnost, abychom se omluvili, t. j. oznámili příčiny, které slibu vykonati nám nedopustily. V obcování písemném slouží v příčině této listy omlouvací (Entschuldigungsbriefe). Omluva bude nejvydatnější tehdá, když uvedené od nás důvody toho, u koho se omluviti chceme, přesvědčí. To se ovšem nápřed vypočísti nedá, jelikož náhledy lidské vůbec bývají rozdílné; co se jednomu zdá býti důležitým a neodkladným, může se jinému viděti nedůležitým a odložitelným. Vždy však důvody, jež k omluvě své přivádíme, pravdu celou jeviti mají. Pravda, buď jak buď, vždy konečně prospěje tomu, kdo ji pronáší, třeba by se tím vinen dal anebo k nedbalosti nějaké se přiznal.

C. Úkoly.

1. Porovnajíce spolu oba příklady, vidíme, že se druhý list vztahuje k odpovědi na první list danou. Odpověď tuto napište.
2. Hospodský v městě N. objednává listem u hospodáře L-ského několik měřic brambor s tím doložením, aby mu až do příbytku dodány a dovozné v účtu zvláště uvedeno bylo. Čas dodávky určitě jest ustanoven.
3. Dodávka stala se o 14 dní později, než objednatel byl zamluvil. Prodavač omlouvá se studeným počasím, které mezitím bylo nastalo, pro něž by brambory, byvše v pravý čas odeslány, bez pochyby škodu byly vzaly.

Listy upomínací.

A. Příklady.

1.

Místo a vročení.

Blahorodý,
Velevážený Pane!

Ku konci Ledna t. r. osmělil jsem se odeslati Vašnosti účet za práce kniharské během l. 1861 odvedené.

Ačkoli od té doby čtyry měsíce uplynuly, vyrovnání se posud nestalo. I dovoluji si tedy na věc

tu znova upomenouti, prose Vašnosti, abyste těchto několik řádků ve zlou stranu vykládati neráčili.

S úctou

Vašnosti

oddaný
N. N.,
knihař.

2.

Blahorodý,
Velevážený Pane!

Před dvěma měsícema osmělil jsem se listem Vašnosti požádati, abyste vyrovnati ráčili sumu, kterouž za práce kniharské minulého roku odvedené pohledávati mám.

Neráčili ste od té doby ani žádosti mé vyplniti, ani mi pokynutí nějaké dáti, kdy bych na zaplacení jistotně čekati měl. Tím jsem byl uveden v tu nesnáz, že jsem splatek jeden, kterým jsem povinen byl, do umluvené lhůty odvésti nemohl, což živnostníku zachovalému nejvýš nepříjemno býti musí.

Jsa sobě vědom, že jsem Vašnosti vždy v čas a co nejlevněji sloužil, mám zato, že i z Vašnostiny strany slušného ohledu hoden jsem, i prosím tedy velice, abyste mi dluh svůj nejdéle do konce tohoto měsíce odeslati sobě neztížili.

S všemožnou úctou

Vašnosti

nejoddanější
N. N.,
knihař.

Místo a vročení.

3.

Blahorodý,
Velevážený Pane!

Na dvojí svou písemnou žádost, abyste mi práci odvedenou zapraviti ráčili, nedostal jsem ani platu ani odpovědi, která by mi příčinu posavadního prodlení vysvětlila. Čekav déle než půl leta, a ačkoli jsem zadržením spravedlivého požadavku svého sám do nesnáze přišel, šetřil jsem k Vašnosti všech ohledů, kterých ode mne slušně očekávati bylo. Nyní se vidím nucena oznámiti Vašnosti, že odhodlán jsem, jestliže dluh svůj ode dneška v osmi dnech nezapravíte, o pomoc k soudu se utéci, abych požadavku svého došel.

Račte mne vymluvena míti pro toto bez obalu pronešené oznámení, ku kterémuž nezbytnými důvody přinucen jsem, i račte býti jist, že nejupřímnější přáni mé jest, abych dotknutého přísného prostředku chopiti se nemusel.

Se všemožnou úctou

Vašnosti

nejoddanější služebník

Místo a vročení.

N. N.,
knihař.

B. Poučení.

Listem upomínacím (Mahnbrief) vyzýváme někoho, aby vykonal to, čím nám jest povinen anebo k čemu se byl zavázal. Čím skromněji, slušněji

a zdvořileji list takový psán jest, tím spíše jest očekávati, že upomínaný povinnosti své zadost učiní. Upomínací list druhý a třetí může býti již vážnější a dolehavější, avšak ani v něm nesluší zanedbati slušného mravu, třeba by povinovaný v chování svém k věřiteli nízkou mysl na jevo dával.

C. Úkoly.

1. Opište listy za příkad dané.
2. Napište list upomínací. Upominatelem jest kněhkupec, upomínaným ředitel školy. Jelikož upominatel nemá jistoty, zdali účet skutečně došel povinovaného, proto u volení výrazův a v odůvodňování upomínky zvláště opatrným býti třeba.
3. Odpověď na tento list upomínací. Ředitel účtu posud nebyl dostal.
4. Jiná odpověď. Ředitel byl sice účet dostal, ale založiv hc, v návalu práce naň pozapomněl.

Žadosti.

A. Příklady.

1.

(z venčí.) **Veleslavnému c. k. místodržitelstvu!**

Pavel Duchabor, žak první nižší třídy na c. k. reálce v Brně prosí, aby osvobozen byl od placení školného.

(Se dvěma přílohama.)

(Vnitř na lomeném půlarše.)

Veleslavné c. k. místodržitelstvo!

Nejpokorněji podepsaný jest od začátku běžícího nyní roku školního žákem první nižší třídy na c. k. reálné škole v Brně.

A. Vysvědčení pod *A* přiložené, jehož koncem prvního půlletí nabyl, ukazuje, že se mu z prospěchu dostalo první třídy s vyznamenáním, z jednotlivých předmětův jakož i z mravů a z pilnosti úsudkův vesměs pochvalných. Postaven jest v okolnostech velmi sklíčených; neboť rodiče jeho, jak svědectví o nemajetnosti *B.* pod *B* připojené dovodí, sotva s to jsou, aby ho nejpotřebnější výživou opatřovali, on pak sám při nejlepší vůli ještě sobě ničeho vydělati nestačí.

Domnívá se tedy nejpokorněji podepsaný, že dopuštěného zákonem osvobození od školného platu nehoden není, i odvažuje se nejponíženější prosby, aby mu

Veleslavné c. k. místodržitelstvo dopřáti ráčilo dobrodiní toho, jehož si snažným plněním povinností zasloužiti neopomene.

V Brně, dne 24. Února 1862.

Pavel Duchabor v/r.
žák první nižší třídy na c. k.
reálné škole v Brně.

2.

(Vnitř na lomeném půlarše.)

Veleslavné c. k. místodržitelstvo!

Nejponíženěji podepsaný prosí, aby synovi jeho Václavovi propůjčeno bylo nadání V—ské, i dovoluje si, prosbu svou následujícími důvody podpírati:

A. 1. Syn jeho Václav dle příloh *A* a *B.* *B.* čtvrtou třídu hlavní školy s nejlepším prospěchem odbyl, i nalezá se nyní v první třídě Novoměstského gymnazia.

2. Nejponíženěji podepsaný skutečně jest *C.* chudobný, jelikož podle přílohy *C* vlastního jmění nemá, a obmezen jsa na roční plat 600 zl., patero nedospělých dítek vychovávati má.

3. Státu slouží jakožto úředník již 10 let; po všecken ten čas byl povinností svých úředních co nejúsilněji pilen, i nedal nikdy žádné příčiny k nespokojenosti.

Ve Praze, dne 14. Listopadu 1861.

Karel Doubrava,
officiál c. k. účtárny.

(Z venčí.) **Veleslavnému c. k. českému místodržitelstvu!**

Karel Doubrava, officiál c. k. účtárny,

prosí, aby V— ské nadání synu jeho Václavovi, žáku první třídy na Novoměstkém gymnasium, uděleno bylo.

(Se třemi přílohami.)

B. Poučení.

1. Žádosti (Gesuch) obsahují prosbu důvody opodstatněnou k veřejnému úřadu anebo k jednotlivé osobě, na níž vyplnění její záleží.

2. Důvody, kterými se prosba podepírá, ujištěny býti mají svědectvími k žádosti připojenými.

3. Některé žádosti k. p. o nadání (stipendia), o uprázdněná místa služební, o dosažení nadacího platu atd. vázány jsou na určitou lhůtu, t. j. třeba jich během jistého času podati k příslušnému úřadu. Čas tento spolu s výminkami, kterých vyplnění v žádosti dokázáno býti má, oznamován bývá prostředkem návěští v úředních novinách.

4. Žádosti k úřadům podléhají kolku.

C. Úkoly.

a. Kdo se může ucházeti, aby od školného byl osvobozen? Jakými důvody prosbu takovou

podporovati sluší? Do které doby bude osvobození od školného trvati, vůbec? zvlášť?

b. V oznamovateli úředním Pražských Novin nalezá se toto návěští:

— — — — — —

Komu žádost o udělení takového místa nadacího nadepsati sluší? V čem záleží požitek nadání toho? Kdo si vůbec právo na ně dělati může? Jakých příloh k žádosti přiložiti třeba? Do kterého času žádost podati se má?

III. Písemnosti jednací.

Účty.

A. Příklady.

1.

V Brně, dne 28. Máje 1862.

Účet

blahorodému pánu Antoninovi Zderazskému v Brně od Petra Holubáře, obuvníka.

Měsíce	Dne		rak. čísla zl.	kr.
Ledna	9	Pár telecích bot s vysokými holínkami nové uděláno	6	80
Unora	12	Pár bot juchtových podšito . .	4	42
„	16	Dva páry botek šněrovacích pro paní uděláno	5	48
Března	7	Pár bot podraženo a spraveno .	1	30
Dubna	22	Dva páry telecích botek pro mladého pána uděláno	4	50
„	30	Pár brynellových střevíců pro paní uděláno	1	60
Máje	14	Dva páry cajkových šněrovacích střevíců uděláno	2	—
		Všeho . .	26	10

Řádně vyrovnáno 26 zl. 10 kr. rak. čísla
dne 3. Června 1862.

Petr Holubář,
obuvník.

2.

Z účtu domácího.

Měsíce	Dne	1862.	Příjem		Vydaj	
			rak. čísla			
			zl.	kr.	zl.	kr.
Ledna	1	Zásoba z minulého měsíce	42	40	—	—
„	2	Novoročních darů vydáno	—	—	7	30
„	2	List do Znojma vyplacen	—	—	—	10
		Krejčímu Janu Slavňovi dle účtu od (vročení) ·	—	—	37	45
„	„	Od mlynáře pana Koloděje za 10 měřic pšenice po 4 zl. 23 kr. · · · ·	42	30	—	—
„	„	Řezníkovi Dablickému za maso během Prosince 1861 vybrané (dle řeznické knížky) · · · ·	—	—	57	16
„	„	Pekaři Drozdovi za pečivo během Prosince vybrané (dle pekarské knížky) · · · · · ·	—	—	25	42
„	6	Za tři listy (do Budína, Lvova a Terstu) · · ·	—	—	—	45
„	„	Od pana hospodského Beny za 5 věder vína po 11 zl. i s nádobami · · · · ·	55	—	—	—
„	„	Od pana Hrabana za 8 měřic brambor po 3 zl. 28 kr. · · · · · · · ·	26	24	—	—
		Snešeno .	165	94	127	88

Měsíce	Dne	1862.	Příjem rak. čísla zl.	Příjem rak. čísla kr.	Vydaj rak. čísla zl.	Vydaj rak. čísla kr.
		Přenešeno .	165	94	127	88
Ledna	12	Vozkovi Strádalovi za dovoz do Dačic	—	—	1	54
„	„	Kupci Nedověrovi za 3 ℔ oleje po 22 kr. . . . 66 kr. 5℔ mýdla po 13 kr. . . . 65 kr. 8℔ svíček po 42 kr. . 3 zl. 36 kr. 5℔ kávy po 44 kr. . 2 zl. 20 kr. 15℔ cukru po 26 kr. . 3zl. 90 kr.	—	—	10	77
„	„	Truhláři Svitirohovi za nový stůl z měkkého dříví dle účtu od (vročení)	—	—	4	—
„	30	Rozličných menších vydajů . .	—	—	5	—
		Závěrek za měsíc Leden 1861 .	165	94	149	19
		Příjmů bylo	165	94	—	—
		Vydajů bylo	149	19	—	—
		Zbude na zásobě	16	75	—	—

B. Poučení.

1. Účtem jakožto písemností jednací rozumí se seznam odvedeného zboží anebo zhotoveného díla s připojením cen a mzdy pracovní. Účet takový slove obecně jménem vlaským *Conto* (množným číslem *Conti*).

Rozdílný od účtu takového jest účet domácí, kterýž obsahuje seznam příjmů a vydajů pro domácí hospodárství.

2. V účtu (contu) podstatně obsaženo býti má:

a) Vyčtení díla zhotoveného, zboží odvedeného s cenami podle čísla běžného (rakouského).

b) Vytčení času (měsíce a dne), kdy práce byla dodána, zboží odvedeno, v zevrubné posloupnosti.

c) Jméno a stav toho, kdo účet vydává, a jméno toho, komu účet náleží.

d) Sumu peněz v celku s udáním čísla, kterým bylo počítáno.

e) Místo a vročení t. j. den, měsíc a rok.

f) Podpis účtujícího.

g) Kolek dle zákona.

h) Po zaplacení se kvituje, t. j. přijmutí splatku se potvrzuje, obyčejně pod účet sám, při čemž se suma celková v důležitějších případech vypisuje písmem. Pod potvrzení splatku položí se vlastnoručný podpis přijimatelův.

C. Úkoly.

Jmenujte podstatné částky účtu v hořejších příkladech.

Udělejte účet a) za dílo truhlárské pro jistou školu, b) za odvedené dílo kniharské, a c) o tom,

jak ste peněz vám na běžné potřeby daných užili. [1])

Kvitance.

A. Příklady.

Kvitance obyčejné.

1.

Kvitance

na padesát osm zlatých 30 kr. rakouského čísla, kteréž jsem od pana učitele Prokopa Strnada jakožto nájem půlletní od sv. Jiří do sv. Havla dnes řádně obdržel.

V Praze, dne 24. Dubna 1862.

To jest 58 zl. 30 kr. r. č.

Norbert Vaněk,
majetník domu č. 484 na
Novém městě.

---

[1]) V jistých okolnostech dal by se sestaviti účet o vydajích, které žák rodičům svým za měsíc neho za rok způsobuje. Úkol takový byl by užitečným zvláště tehdá, kdyby učitel k tomu vedl, aby jednotlivé položky vzaty byly ne z domyslu, nýbrž se skutečnosti. K úkolu tomu bylo by třeba požádati rodiče o pomoc, aby udali, co jednotlivé potřeby k. p. strava, oděv, vyučování atd. v penězích stojí. Není pochyby, že by tím i děti i rodiče nabyli jasného náhledu v hospodárství a pohnutky k šetrnosti.

2.

Kvitance.

Dotvrzuji tímto listem, že mi paní Alžběta Sekáčova z Vlastislavic jedno sto a padesát zlatých rak. čísla, kteréž jsem jí dne 1. Července t. r. byl půjčil, i s 5% úroky, totiž třemi zlatými 75 kr. naproti vrácení dlužního úpisu dnešního dne řádně a v hotovosti splatila.

V Drahouši, dne 31. Prosince 1861.

153 zl. 75 kr. r. č.

Vojtěch Vidlák,
hospodský.

3.

Kvitance.

Padesáte zlatých rak. čísla jakožto celoroční službu od 1. Ledna 1860 do 1. Ledna 1861, jsem dnešního dne od pana Vojtěcha Vidláka, hospodského zdejšího, řádně obdržel, což s poděkováním potvrzuji.

V Drahouši, dne 1. Ledna 1861.

50 zl. r. č.

Matěj Opozdil,
podomek.

4.

Č. 460. *Kvitance*

na dvacet pět zlatých konv. mince, kteréž jsem já nížepsaný jakožto úroky pololetní z jistiny pr. 2000 zl. dne 14. Máje 1859 po $2\frac{1}{2}$ % uložené, ježto od 14. Máje 1859 do 14. Listopadu 1859 k placení dospěly, z c. k. obecné kasy statních dluhů řádně obdržel.

Ve Vídni, dne 10. Prosince 1859.

25 zl. k. m.

N. N.

5.

Kvitance

Č. 18793.

na deset zlatých, jež nížepsaný jakožto pololetní úroky od 2. Listopadu 1858 do posledního Dubna 1859 ze dvouprocentové obligace pr. 1000 zl. č. 18793 d. d. 16. anticip. 1. Listopadu 1838 od zemského úřadu důchodenského v — řádně obdržel.

V Praze, dne 1. Máje 1859.

10 zl.

N. N.

Kvitance na částečné splatky (srážky).

6.

Kvitance.

Z požadavku mého za nábytek do dvou světnic, jedno sto sedmdesát pět zlatých rak. čísla obnášejícího, jsem od pana Antonína Hřibovského, hospodáře v Trněné Lhotě, obdržel osmdesát zlatých r. č. jakožto částečný splatek.

V Hiřicích, dne 25. Června 1861.

80 zl. r. č.

Vojtěch Nedoma,
truhlář.

7.

Kvitance.

Pan Pavel Koprnický, obuvník zdejší, splatil mi dnešního dne úroky z jistiny 600 zl. k. m. od 1. Března 1856 do 1 Března 1857 třidceti zlatými k. m., a mimo to mi ještě vrátil tři sta zlatých z jistiny svrchu jmenované.

V Letlice, dne 1. Března 1857.

330 zl. k. m.

Pavel Říha,
kupec.

8.

Kvitance odčetná.

My nížepsaní jsme vzájemné své požadavky dnešního dne spočítali, vyrovnali a tak se vespolek odčetli, že jeden od druhého až po dnešní den ničeho více požadovati nemáme. Z té příčiny jsme účty a jiné písemnosti, kteréž jsme o našich vzájemných požadavcích v rukou měli, zničili a prohlašujeme všecky písemnosti, kteréby se snad o tom ještě někde nacházely, za neplatné. K vůli obapolné jistotě jsme tuto odčetnou kvitanci ve dvojím sepsání vyhotovili, podepsali a každé straně jedno dodali.

V Lomanech, den 25. Září 1861.

Václav Bambera v. r.
kupec.
František Měšata v. r.
kupec.

B. Poučení.

Ze vzorů tuto položených vyplývá:

1. Kvitance (Quittung) je potvrzení písemné, že jistá suma peněz vůbec anebo dluh nějaký zcela nebo z části byl splacen, anebo také že se dvě osoby, které spolu účty měly, strany požadavků svých na vzájem buď zcela anebo

částečně vyrovnaly. I jsou tedy kromě obyčejných kvitancí (č. 1, 2, 3, 4) též kvitance na srážku (Abschlagsquittung, 6, 7) a kvitance odčetné (Gegenquittung, 9).

2. Kvitance, má-li býti platná, třeba, aby mimo kolek obsahovala odpověď na tyto otázky:

a. Kdo splácí? (Někdy samotné jméno a příjmení stačí, obyčejně se však, pro odvarování mýlky v osobě, přidává ještě zevrubnější určení stavu a bydliště jejího).

b. Kolik se splácí? (Aby se všelikému falšování předešlo, vypisuje se suma peněz, jenž splacena byla, slovy a mimo to se připisuje ciframi v levo pod kvitanci).

c. Zač se splácí? (V kvitancích na srážku třeba též sumu celého požadavku vyjádřiti slovy; v kvitancí na úroky sluší naznačiti čas platební, totiž dobu, za kterou se úroky odvádějí. V kvitancích na úroky nějakého veřejného úpisu úvěrného (viz kvitance č. 4. a 5) napíše se nahoře v levo číslo úvěrného úpisu (obligace); dále se výslovně vytkne platební čas úroků, pak den a rok, kdy jistina byla uložena, míra procent, na jakéž se uložení stalo, suma jistiny i místo, kde uložena jest, a ku konci položí se jméno vlastníka v úpise jmenovaného. Pakliže úpis jinému byl postoupen, t. j. bylo-li vlastnictví na někoho jiného přenešeno, což na rubu úpisu naznačováno bývá, tehdy pod kvitancí na úroky podepsáno býti musí jméno postupníko-

vo (cessionářovo), t. j. toho, na něhož vlastnictví úpisu přešlo).

d. Komu se splácí? (Přijimatel sumy kvitované spolu jest vydavatelem kvitance. Vlastnoručný podpis jména i příjmení jeho jest nevyhnutedlně potřebný, zevrubnější pak určení, k. p. udání stavu, živnosti atd., bývá někdy užitečno. Též potřebí jest, aby se místo, kde kvitance vydána byla, položilo před její vročení.)

e. Kdy se splácí? (Kvitance se obyčejně vročuje tím dnem, kdy se splacení stalo, což se mimo vypsaní dne výslovně naznačuje slovy: „dnes," „dnešního dne" nicméně kvitance netratí platnosti, jestliže v ní časnější den splatku a pozdější den sepsání udán jest.)

C. Úkoly.

a. Otec jistého žáka má za hospodským Petrem Vinařem v Třebohošticích 95 zl. 30 zl. za prodané víno, i nařídí synovi svému, aby sumu tu přejal a kvitoval. Sepište kvitanci, jakáž by v případu tom dána býti měla.

b. Starosta N—ský odevzdá velebnému panu faráři 50 zl. k tomu cíli, aby těmito penězi podělil rovným dílem deset žáků nejvyšší třídy (5 chlapců a 5 děvčat), kteří se během roku školního nejvíce vyznamenali stálým chozením do školy, pobožností, mravností a pilností. Žáci tito podíly své kvitují.

c. Pan farář N. N. daroval dne 21. Června 1855 jistinu 1000 zl. farskému kostelu Ř—skému a ustanovil, aby pětiprocentových z ní úroků každoročně jedna polovice obrácena byla na okrášlení chrámu Páně, druhá pak polovice aby dávána byla tomu žákovi na farní škole, kterýž při veřejné zkoušce oznámen bude za nejvýtečnějšího.

Jak by zněla kvitance, kterou by podělený žák vydal na obdrženou poctu? (Znamenati sluší, že úroky se vyplácejí ze zádušní kasy).

Listy přijímací (recepisy.)

A. Příklady.

a. Na osmdesat zlatých r. č., kteréž mi od posla Michala Domorada dnešního dne k tomu dodány byly, abych je velebnému panu faráři Štěpánu Zderadovi v M-icích doručil.

V O—anech, dne 7. Října 1862.

N. N.

b. Potvrzuji tímto listem, že mi pan N. Veleslavský, hodinář, doručil dnes zlaté kapesní hodinky se zlatým řetízkem, abych je panu c. k. hejtmanu Václ. Drahotušskému odevzdal.

V L—ově, dne 10. Listopadu 1862.

N. N.

B. Poučeni.

List přijimací (Empfangschein) je písemné potvrzení, že jistá věc řádně byla doručena anebo odvedena. Obsah jeho vůbec týž je jako ve kvitanci [1]); podstatné jest, aby

1. věc zevrubně byla označena, pak aby
2. den dodání,
3. podpis přijimatelův, a
4. jestliže věc nenáleží přijimateli, jméno té osoby připojeno byla, pro kterouž určena jest.

C. Úkoly.

1. Přijímací list *a* přeměňte, aby se začínal buďto:
   a. Mně dodáno bylo atd., anebo
   b. K doručení vel. panu atd., anebo
   c. Posel M. D. atd.
2. Přijímací list *b* přeměňte, aby začínal k. p. buďto
   a. Hodinář, pan atd., anebo
   b. Že mi pan atd., anebo
   c. K odevzdání panu atd.
3. Sepište listy přijímací:

a. Někdo od formana Václava Duba z Přestavlk převzal bednu, znakem *AL č. 6* zna-

---

[1]) Kvitance jest vždy potvrzení, že někdo peníze jemu povinné obdržel. V tom záleží rozdíl od listu přijímacího.

menanou a podle zprávy obrazy obsahující, a slibuje, že ji ve třech dnech dopraví panu učiteli Kavkovi do Benešova.

b. Hospodský Vojtěch Urban v Holicích převzal soudek vína, znakem *B. O. 5* znamenaný a zapečetěný, aby jej dodal panu poštovnímu v Třebechovicích.

Listy schovací (depositní.)

A. Příklady.

Kněhkupec zdejší, pan Jan Hrabiše, odevzdal mi k věrné ruce dnešního dne dvě stě padesát kusů c. k. dukátů, přede mnou na hotově vypočítaných. Potvrzuje to, slibuji zároveň, že sumu tuto, jak mile jí zase požádá, buď jemu samému anebo osobě od něho zplnomocněné proti vrácení listu tohoto vydám.

Ve Vídni, dne 4. Máje 1862.

N. N.

B. Poučeni.

V listu schovacím (Verwahrungsschein) podstatny jsou tyto kusy:

a. předmět k přechování odevzdaný aby zevrubně byl označen

b. výminky, pod kterými by zase měl býti navrácen, aby ustanoveny byly.

c. aby svěřitel (deponent) byl jmenován, den přejmutí vysloven a podpis schovatelův (depositářův) připojen.

C. Úkoly.

1. Přeměňte list schovací svrchu položený, aby začínal buďto:

a. Já nížepsaný povrzuji tímto listem atd. anebo

b. Dnešního dne odevzdal atd., anebo

c. Že jsem od pana atd.

2. Někdo povrzuje:

a. že mu služka k věrné ruce odevzdala kufr s prádlem a šatstvem, a dodává zároveň, že ze škody, kterou by věci ty mimo vinu jeho vzaly, práv býti nechce.

b. že mu paní N. N. zapečetěný balíček, jenž prý podle zprávy její důležité písemnosti obsahuje, odevzdala ke schování s tím doložením, aby jej tomu vydal, kdoby list tento navrátil.

1.

List zjišťovací a vzdávací (revers.)

A. Příklady.

Soused můj, majetník domu pan N. N., byv ode mne dožádán, dovolil mi, abych vodu ke své potřebě vážil z jeho domácí studně. Slibuji listem tímto, že dovolení toho nikdy pokládati nebudu za právo mně příslušné, nýbrž že ho jakožto udělené

mi výhody jen potud užívati chci, pokud mi toho pan N. N. dopřeje a nezabrání.

V Domamyšli, dne 24. Června 1861.

N. N.

2.

Pan N. N., hospodář v N., postoupil mi z ochoty kus domácí své zahrady, zvící čtyr sáhů délky a půlčtvrta sáhu šířky, k tomu konci, abych tam zařídil včelnici. Zavazuji se, že tento kus zahrady, jakmile by toho on anebo dědicové jeho žádali, bez odmluvy a v témž stavu, v jakém mi byl postoupen, zase odstoupím. Na svědomí toho následuje zde můj a dvou dožádaných svědků vlastnoručný podpis.

V Konobržích, dne 14. Dubna 1861.

N. N.,
učitel.

N. N.,
co dožádaný svědek.

N. N.,
co dožádaný svědek.

B. Poučení.

List zjišťovací (Sicherungsschein) jest osvědčení, že dovolení, které nám někdo z dobré vůle udělil, nikdy nechceme a nebudeme pokládati za právo své.

V listu takovém udáno býti má:

a) k d o něco dovoluje,
b) k o m u se dovoluje,
c) c o se dovoluje a
d) osvědčení, že dovolení toho nikdy za právo míti nechceme.

Někdy se listem zjišťovacím potvrzuje, že se jistá osoba práva jí příslušného pod jistými výminkami na kratší nebo delší čas vzdává. V takovém případu třeba, aby v něm udáno bylo, *a)* k d o se vzdává, *b)* č e h o se vzdává, *c)* k o m u k v ů l i se vzdává a *d)* pod jakými výminkami se vzdává.

Jako ve všech případech, kdeby ten, kdož listinu soukromou vydává, vlastnoručně jí nenapsal, jest podpisu svědkův k tomu zapotřebí, aby písemnost nabyla moci důkazné.

C. Úkoly.

a) Hospodář N. N. dovolil někomu, aby přes roli jeho zevrubněji naznačenou vedl cestu určité šířky. Tento vydá nato revers.

b) Svatoš dal Jaršovi dovolení, aby každou dobou, ve dne i v noci, chodil přes zahradu jeho (Svatošovu) a k vůli tomu aby měl klíč k předním i zadním dvířkám. Jareš na to vydá list zjišťovací.

Dlužní úpisy (obligace).

A. Příklady.

1.

Já nížepsaný vyznávám tímto listem, že mi pan Martin Sudař, majetník domu v Praze, k žádosti mé jeden tisíc dvě stě zlatých rak. čísla půjčil a sumu tu dnešního dne v bankovkách v hotově a řádně vyplatil. Zavazuji se, že jistinu tuto ode dneška po dvou letech, aniž by k tomu výpovědi bylo třeba, panu Martin Sudaři anebo dědicům jeho v bankovkách zase vrátím, a že ji po pěti ze sta tím spůsobem zúročím, aby úroky půlletně nápřed panu věřiteli odváděny byly. Tento svůj závazek osvědčuji a dotvrzuji svým a dvou dožádaných svědků vlastnoručným podpisem.

V Praze, dne 1. Března 1860.

Václav Petrata v. r.

František Mnata, co svědek.
Matěj Mlékožír, co svědek.

2.

Já nížepsaný vyznávám tímto listem, že mně pan Ludvik Tóma, kupec v Hroznětíně, dva tisíce zlatých rakouského čísla půjčil a dnešního dne v hotovosti vyplatil. Zavazuji se, že jistinu tuto po pěti ze sta zúročím, a půl léta po učiněné výpo-

vědi v témž čísle panu Ludvikovi Tómovi anebo dědicům jeho navrátím.

K vůli zbezpečení jistiny a úroků svoluji, aby pan věřitel dluh tento na nezadlužený dům č. 18 ve Varech mně náležející v gruntovních knihách zaznamenati dal.

Na svědomí toho stůj zde můj a dožádaných dvou svědků vlastnoručný podpis.

V Hroznětíně dne 8. Září 1856.

Michael Pouchobrad, v. r.

Frant. Lomanský, co svědek.
Antonín Štítař, co svědek.

B. Poučení.

Dlužní úpis (upsání, obligace, Schuldschein) jest písemnost, kterou osvědčujeme, že jsme si od někoho jistou sumu peněz vypůjčili. Podstatné jeho kusy jsou:

a) Zřetelné pojmenování a označení věřitele (t. j. toho, který půjčuje).
b) Vyznání, že jsme sumu tu obdrželi.
c) Zřetedlné oznámení, v jaké minci anebo v jakém čísle suma ta vyplacena byla.
d) Míra úroků (když totiž půjčka zúročena býti má).
e) Přípověď navrácení s udáním času, kdy se to státi má.
f) Místo, vročení a zákonný kolek.
g) Vlastnoručný podpis dlužníkův, ku kterémuž připojiti sluší i podpis dvou svědků, kdyby ten,

kdo úpis od sebe dává, vlastní rukou jej byl nenapsal.

C. Úkoly.

1. Proč položena je v příkladu 2 výminka, že peněz v témž čísle vrátiti sluší, ve kterém byly přijaty?

2. Sepište dlužní upsání na 300 zl., kteréž dlužník po tříměsíčné výpovědi má navrátiti a do té doby po $4\frac{1}{2}$ ze sta zúročovati.

3. Sepište úpis o též půjčce, s tím však rozdílem, aby výpověď tříměsíčná volna byla i dlužníkovi i věřiteli.

Rukojemství (listy zaručovací).

A. Příklad.

Nížepsaný zavazuje se tímto listem, že hotov jest 2000, pravím dva tisíce zlatých rakouského čísla, které pan Antonín Budivoj, kupec v Skřemelicích, panu pachtýři mlýna Václavu Bratruchovi tamtéž dne 18. Září 1858 byl půjčil (anebo: které pachtýř mlýna V. B. v Skřemelicích tamnímu kupci panu A. B. z půjčky dne 18. Září 1858 uzavřené dlužen jest), splatiti, kdyby pan Václav Bratruch nebyl v stavu, aby půjčku tuto spolu s vymíněnými úroky v umluvený čas navrátil.

Na Vitorazi, dne 19. Října 1859.

Arnošt Hněvoň,
majetník domu.

B. Poučení.

Rukojemstvím nebo listem zaručovacím (Bürgschafts- či Kauzionschein) slibuje někdo, že dluh něčí splatí, kdyby dlužník povinnosti své nedostál. Rukojemství dává se jen v takových případech, když věřitel žádá jistoty na svou půjčku, kteráž mu zástavou dána býti nemůže nebo nechce. Kolik, řídí se dle sumy peněz, o něž se jedná. Vydavatel listu zaručovacího čili rukojemství slove r u k o j m ě (Bürge).

C. Úkoly.

a) Z příkladu svrchu položeného vytkněte příznaky listu zaručovacího.

b) Doplňte následující rukojemství:

Mocí — tohoto vyznávám, že za —, kteréž — od pana — půjčkou obdržel, se zaručuji. Zavazuji se, — tuto spolu s — bez odporu za — splatiti, kdyby —.

Listy postupovací (cesse).

A. Příklady.

1.

Já nížepsaný vyznávám tímto listem, že jsem kněhkupci panu J i ř í m u H o h o l o v i v Praze dlužní úpis, na 150 zlatých rakouského čísla znějící

a dne 2. Dubna 1857 od měšťanského kavárníka pana Vojtěcha Zachaře v Praze vydaný, takovým spůsobem postoupil, aby s ním podle líbosti své naložiti mohl.

V Brně, dne 6. Července 1860.

Josef Krasata v. r.
kněhtlačitel.

2.

Jelikož znějící na jméno mé dlužní úpis pana Václava Bratrucha, pachtýře mlýna v Skřemelicích, o 2000 zlatých rakouského čísla, vydaný dne 18. Září 1858, ke splacení dospěl, odevzdávám mocí tohoto listu postupovacího vybrání jistiny té 2000 zl. spolu se zadržalými úroky panu Karlu Sezemovi, majetníkovi domu v městě našem, aby vlastním svým jménem vyplacení jistiny i úroků pro sebe vymohl.

Ve Skřemelicích, dne 8. Září 1859.

Antonín Budivoj,
kupec.

B. Poučení.

Listem postupovacím (cessí, Abtretungsschein) osvědčuje me, že jistou sumu peněz, kterou požadovati máme, anebo že vůbec jisté právo někomu jinému postupujeme. List takový kolku podroben jest, i má v něm vytknuto býti:

a) k d o něco postoupil,
b) c o postoupil,
c) k o m u se postup stal,
d) k d y se postup vykonal, a
e) pod jakými výminkami (tohoto posledního jen ve zvláštních případech třeba jest).

C. Úkoly.

1. Proměňte znění příkladů svrchu položených.

2. Květoň postupuje Přeborovi za náhradu 50 zl. právo, aby každoročně od 15. Listopadu do 15. Března jezditi směl přes jeho (Květoňovu) louku, jenž určitěji naznačena býti má.

Ukázka.

A. Příklady.

1.

Pan E m e r i c h H r o b o ň račiž na tuto ukázku mou doručiteli (zde se doručitel jmenuje jménem s zevrubnějším označením aneb i bez něho) 50 zl., pravím p a d e s á t e zlatých r. č., vyplatiti a sumu tuto na účet můj zapsati.

V Dobřetíně, dne 11. Září 1858.

Jaroslav Žihmut v/r.

2.

Panu nadlesnímu Radvanovi v Teyři.

Na ukázku tuto račiž pan nadlesní synu mému Vojtěchovi vydati dva sáhy 36palcových bukových polen, a cenu jich na účet můj zapsati.

Ve Starých Hradech, dne 16. Listopadu 1860.

Kosmas Zdik.

3.

Panu Ferdinandovi Slivenskému v Brně.

Račtež, Blahorodý Pane, doručiteli tohoto listu na účet můj vydati 35 loket popelavého sukna z postavu písmeny E. G. znamenaného.

V Jihlavě, dne 14.Prosince 1860.

Matěj Dobrohněv.

B. Poučení.

Ukázkou (Anweisung, Assignazion) žádá někdo někoho jiného, s n í m ž v ú č t e c h j e s t, aby jistou sumu peněz anebo jisté zboží někomu třetímu vydal.

V ukázce třeba vytknouti:

1. k d o vyplatiti nebo vydati má;
2. k o m u, a
3. k d y se to státi má;
4. j a k v e l i k á jest suma peněz, anebo v čem zboží to záleží:
5. n a č í ú č e t se vydaná suma nebo cena věci zapsati má.

C. Úkoly.

1. Sepište svrchupoložené příklady jinými slovy.

2. Ukázka, na kterou vinař N. formanovi K. vydati má vědro stolového vína, máz po 24 kr., a cenu jeho zapsati na účet objednatelův.

Svědectví o věcech udalých.

A. Příklady.

Dne 15. Července večír po klekání šel jsem s panem sousedem svým N e u s t u p o u, majetníkem domu a kožešníkem v Litohněvicích, na procházku do polí kolem mýtného po poštovské silnici v tu stranu k Drslavicům. Když jsme minuli stodoly, zahlídli sme člověka, an od stodol rychlým krokem k pazderně obecní se obrátil a v chůzi několikráte se ohlížel. Pokud se pamatuji, měl na sobě modrou kazajku a plátěnné spodky, černou čepici se štítkem na hlavě a byl bos. Můj pan soused ukázal mně na něj a pravil mi: „Ten člověk vypadá zrovna jako můj pacholek Matouš, kterého jsem o svatém Filipě a Jakubě vyhnati musel, proto že mi z půdy kradl kožešiny. Je-li to on, nevěřil bych mu nic dobrého.“ To řekl můj pan soused, i šli sme rozmlouvajíce spolu dále. Když sme došli na místo, kde silnice nejvýš leží, a se obrátili, zočili sme oba hustý kouř, jenž se z jedné stodoly valil. Můj pan soused, sotva

to spatřiv, poděšen vykřikl: „Pro Pána Boha, má stodola hoří!“ i nedbaje na mé volání, po silnici dolů ke stodole pádil. Pospíchal jsem za ním a běže křičel jsem na lidi, v poli ještě pracující, aby šli na pomoc. Než jsme dorazili ke stodolám, již Neustupova plápolala. Skoro týmž časem přišli i z osady lidé, jež pan mýtný byl svolal, s hasicím náčiním a se střikačkou obecní. Neustupovy stodoly zachrániti jsme již nemohli; nicméně podařilo se nám zabrániti, že ostatní stodoly nechytily.

Jsa o to požádán od pana souseda svého Norberta Neustupy, dosvědčuji vše, co tuto psáno jakožto očitý svědek, i jsem hotov, kdyby toho třeba bylo, potvrditi to přísahou.

Cyrill Přísnobor v. r.
kupec.

B. Poučení.

Svědectví o věcech udalých vydávají se k žádosti toho, kdo jich před úřadem potřebuje, anebo k vyzvání úřednímu. V případu druhém bývá svědek k úřadu obeslán, seznání jeho se napíše a podpisem jeho potvrdí. (To v řeči úřední slove „s někým protokol zavésti“ anebo „někoho k protokolu vyslýchati.“)

Děj, kterýž svědek očitý dotvrzuje, třeba aby vypravován byl s zevrubným udáním všech okolností, ale spolu co nejsvědomitěji, jelikož na tom mnohdy záleží štěstí i neštěstí bližních našich.

C. Úkoly.

1. Které jsou osoby v příkladě hořejším jmenovány, a co se o každé z nich vypovídá?

2. Jaká udalost se tam vypravuje a které okolnosti její jsou tam uvedeny?

3. K čemu asi soused takového svědectví se dožadoval?

4. Jistý žák byl od soudruha svého na veřejné silnici nadávkami drážděn a naposledy kamenem udeřen. Třetí žák to viděl, a k žádosti uraženého má o udalosti té vydati písemné svědectví. Jak svědectví to zníti bude?

I. Přídavek.

Předpisy o užívání kolku.

§. 1.

Kdokoli podniká jisté řízení, kteréž nějakým spůsobem požaduje veřejné ochrany, ten povinen jest platiti určité dávky peněžité.

§. 2.

Řízení taková jsou:

a) Každé řízení právní, kterým se podle zákonův občanských právo nějaké zakládá, přenáší, utvrzuje, proměňuje anebo zrušuje.

b) Všecka přenášení majetku pro případ smrti, pokud pod *a)* pojata nejsou.

c) Následující písemnosti:

1. Svědectví, kterýmiž se osobní vlastnosti, události a vůbec okolnosti skutečné tím úmyslem potvrzují, aby se těm, komuž se udělují, dostalo průvodu anebo výkazu, ač jestliže se potvrzení to nepokládá za spis úřední.

2. Knihy, kteréž se vedou o obchodních nebo průmyslných živnostech, o průmyslových podnětích, o prostředkování nebo uvěření obchodů.

d) Následující spisy a úkony úřední:

1. Všecka zadání, ježto osoby soukromé vznášejí k zeměpánu, k zastupitelstvům zemským neb obecním anebo k veřejným ústavům a úřadům, od nich pro záležitosti státní, zemské anebo obecní ustanoveným, anebo k osobám úředním místo jejich zastávajícím.
2. Vkladové do kněh veřejných, kterýmiž se věcných práv nabývá.
3. Úřední vyřízení, kteráž zákon výslovně podrobuje dávce nějaké, anižby pod listinami právními anebo svědectvími pojata byla.

§. 3.

Dávky ty odvádějí se buď prostředkem kolku, k čemuž se užívá až po 20 zl. známek kolkových, anebo bezprostředně.

Vyměřeny jsou buď sumou neproměnnou, anebo takovou, která roste s hodnotou věci podle určitých stupňů (škála) anebo podle procent hodnoty té.

§. 4.

a) Prostředkem kolku odvádějí se dávky při písemnostech a spisech v §. 2. pod *c)* a *d)* uvedených, a z části též při řízeních právních v

§. 2. pod *a)* vytčených, a to sice buď sumou neproměnnou, jako při zadávkách, písemnostech atd., anebo takovou, která roste s hodnotou věci podle stupňů hodnoty této (škála), jako při řízeních právních, pokud dávka není větší než 20 zl.

b) Bezprostředné odvádění dávek děje se při řízeních právních v §. 2. pod *a)*, při přenášení majetku pro případ smrti v §. 2. *b)* a při úkonech úředních v §. 2. *d)* a 2. jmenovaných.

§. 5.

Od placení kolku osvobozeny jsou: zadávky, ku kterým přiloženo jest svědectví chudoby, jakož i svědectví toto, pak účty domácí, listy nákladové, potvrzení na přijaté zboží a jiné věci, pak na sumy nižší dvou zlatých.

§. 6.

Přílohy zadávek od kolku svobodných též jsou svobodny; ale přílohy zadávek kolku podrobených podléhají kolku za každý arch po 15 kr., a to i tehdá, kdyby přílohy tyto sic jinak byly od kolku svobodny.

§. 7.

Povinnost kolková, spolu s přirážkami dne 13. Máje 1859 nařízenými, odvádí se dle následujících dvou škál, a sice dle škály I. ze všech směnek, a dle škály II. z účtů (kont), kvitancí,

listů přijímacích (pokud dány jsou na sumu jmenovitou), z úpisů dlužních, listů zjišťovacích, postupovacích (cessí) a z ukázek (z posledních tří, pokud se týkají určitých sum).

§. 8.

Plnomocenství a žádosti podrobeny jsou vůbec kolku 30 nkr. za arch.

Svědectví (vysvědčení), pokud výslovně nižší nebo vyšší dávka na ně položena není, podlehají kolku 30 nkr. za arch; naproti tomu svědectví lidem služebným, pomocníkům (tovaryšům), učenníkům, nádenníkům a vůbec osobám, které se živí výdělkem obyčejnou mzdu denní nepřevyšujícím, o jich službách, chování, osobních vlastnostech a okolnostech, pak svědectví školní a študijní, podrobeny jsou kolku 12 nkr. za arch.

Tabulky kolkové

s přirážkami nejvyšším nařízením ode dne 18. Máje 1859 předepsanými.

Škála I.

Při směnkách	Sázby		Přirážky		Všeho	
	v čísle rakouském					
	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.
do 100 zl.	—	5	—	2	—	7
nad 100 zl. do 200 „	—	10	—	3	—	13
„ 200 „ „ 300 „	—	15	—	4	—	19
„ 300 „ „ 500 „	—	25	—	7	—	32
„ 500 „ „ 1.000 „	—	50	—	13	—	63
„ 1.000 „ „ 1.500 „	—	75	—	19	—	94
„ 1.500 „ „ 2.000 „	1	—	—	25	1	25
„ 2.000 „ „ 4.000 „	2	—	—	50	2	50
„ 4.000 „ „ 6.000 „	3	—	—	75	3	75
„ 6.000 „ „ 8.000 „	4	—	1	—	5	—
„ 8.000 „ „ 10.000 „	5	—	1	25	6	25
„ 10.000 „ „ 12.000 „	6	—	1	50	7	50
„ 12.000 „ „ 16.000 „	8	—	2	—	10	—
„ 16.000 „ „ 20.000 „	10	—	2	50	12	50
„ 20.000 „ „ 24.000 „	12	—	3	—	15	—
„ 24.000 „ „ 28.000 „	14	—	3	50	17	50
„ 28.000 „ „ 32.000 „	16	—	4	—	20	—
„ 32.000 „ „ 36.000 „	18	—	4	50	22	50
„ 36.000 „ „ 40.000 „	20	—	5	—	25	—

nad 40.000 zl. platí se z každých 2.000 zl. spolu s mimořádnou přirážkou o 1 zl. 25 kr. více, přičemž přebytek pod 2.000 zl. pokládati sluší za úplný.

Škála II.

Při písemnostech právních	Sázby		Přirážky		Všeho	
	v čísle rakouském					
	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.
do 20 zl.	—	5	—	2	—	7
nad 20 zl. do 40 „	—	10	—	3	—	13
„ 40 „ „ 60 „	—	15	—	4	—	19
„ 60 „ „ 100 „	—	25	—	7	—	32
„ 100 „ „ 200 „	—	50	—	13	—	63
„ 200 „ „ 300 „	—	75	—	19	—	94
„ 300 „ „ 400 „	1	—	—	25	1	25
„ 400 „ „ 800 „	2	—		50	2	50
„ 800 „ „ 1.200 „	3	—	—	75	3	75
„ 1.200 „ „ 1.600 „	4	—	1	—	5	—
„ 1.600 „ „ 2.000 „	5	—	1	25	6	25
„ 2.000 „ „ 2.400 „	6	—	1	50	7	50
„ 2.400 „ „ 3.200 „	7	—	2	—	10	—
„ 3.200 „ „ 4.000 „	10	—	2	50	12	50
„ 4.000 „ „ 4.800 „	12	—	3	—	15	—
„ 4.800 „ „ 5.600 „	14	—	3	50	17	50
„ 5.600 „ „ 6.400 „	16	—	4	—	20	—
„ 6.400 „ „ 7.200 „	18	—	4	50	22	50
„ 7.200 „ „ 8.000 „	20	—	5	—	25	—

nad 8.000 zl. platí se z každých 400 zl. spolu s přirážkou 1 zl., přičemž přebytek pod 400 zl. pokládati sluší za úplný.

Škála III.

Přirážky k neproměnným kolkům.

Sázby		Mimoř. přirážky		Všeho	
v čísle rakouském					
zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.
—	2	—	½	—	2½
—	4	—	1	—	5
—	6	—	1½	—	7½
—	12	—	3	—	15
—	30	—	6	—	36
—	60	—	12	—	72
1	—	—	25	1	25
4	—	1	—	5	—
10	—	2	50	12	50
12	—	3	—	15	—

Připomenutí, rozličných dávek kolkových se týkající.

a) Všecky zadávky nebo žádosti od osob soukromých k zeměpánu, k úřádům státním, k zastupitelstvům zemským neb obecním, k úřadům i ústavům veřejným požadují kolek . . . . . 36 kr.

b) Každý opis rubriky zadávkové . . . 15 kr.

c) Každá příloha při zadávce po archu 15 kr.

(Při zadávkách kolku nepodrobených i přílohy jsou kolku prosty.)

d) Protokoly místo zadávek podrobeny jsou kolku za každý arch po . . . . 36 kr.

e) Vidimované přepisy za každý arch po 36 kr.

f) Nevidimované úřední přepisy za každý arch . . . . . 36 kr.

g) Vidimované úřední přepisy za každý arch po . . . . . 72 kr.

h) Listy křticí (rodní), oddavací, úmrtní a ohláškové . . . . . 36 kr.

i) Svědectví o mravní zachovalosti, jakož vůbec všecka svědectví, kteráž se od osob soukromých anebo úřadů veřejných vydávají, pokud na ně výslovně ani vyšší ani nižší dávka položena není, jako k. p. při svědectvích služebným lidem (15 kr. za arch), podléhají kolku za každý arch po . . . . . 36 kr.

k) Vysvědčení studijní, a sice z nižších i vyšších gymnasií, z nižších i vyšších reálek (z těchto jen tehda, když nižší reálka spojena je s vyšší) podléhají kolku 15 kr.

Svědectví spůsobilosti z ústavů učitelských . . . . . 72 kr.

l) Jiná vysvědčení o studiích a návštěvě kollegií za každý arch . . . . . 15 kr.

(Vysvědčení ze škol obecných, totiž z dvoutřídných nižších reálek, z hlavních škol vzorních, z hlavních škol farních, pak potvrzení na odvedený školní plat, anebo na to, že žák pro nemoc

do školy choditi nemůže, vydávají se bez kolku.)

m) Žádosti o propůjčení úřadu veřejného, o udělení nebo uznání práva nějakého, o prohlášení veřejné dražby, o milost a prominutí pokut i trestů, stížnosti proti soudním vynešením, žádosti o povolení k založení nebo rozšíření, k výměně, proměně nebo zadlužení fideikommissu podrobeny jsou kolku . . . . . 72 kr.

II. Přídavek.

Seznam výrazů, kteříž při oslovování, v osnově, při podpisu a na obálce listů jsou obvykli.

Nadp. znamená výraz v oslovení; osn. v osnově; podp. v podpisu; adr. na obálce obyčejný.

Jeho Veličenství Císaři Pánu.

Nadp. Vaše Císarské Královské Apoštolské Veličenstvo! — Nejmilostivější Císaři a Pane! anebo: Nejjasnější Císaři! Nejmilostivější Pane!

Osn. Vaše Císarské Veličenstvo.

Podp. Nejponížnější, nejvěrnější poddaný (v osnově: s nejhlubší pokorou podepsaný).

Adr. Jeho Císarskému Kralovskému Apoštolskému Veličenstvu (jméno), Císaři Rakouskému, Králi Uherskému, Českému, Lombardskému a Benátskému, Haličskému a Vladiměrskému, Illirskému, Charvatskému, Slavonskému i Dalmatskému, Arciknížeti Rakouskému, atd., atd. atd.

Nápis svrchní (rubrum) při žádostech k Císaři Pánu zní z krátka: Jeho Císarskému Královskému Apoštolskému Veličenstvu.

Jejímu Veličenstvu Císařovně Paní.

Nadp. Vaše Císarské Královské Veličenstvo! Nejjasnější Paní!
Osn. Vaše Veličenstvo.
Podp. Nejponíženější (v osnově: s nejhlubší pokorou podepsaný).
Adr. Jejímu Císarskému Královskému Veličenstvu, Nejjasnější Paní (jméno), Císařovně Rakouské.

Arciknížatům a arcikněžnám rakouským.

Nadp. Vaše Císarská Vysosti! Nejosvícenější Pane Arcikníže! (Paní Arcikněžno![1]).
Osn. Vaše Císarská Výsost.
Podp. Nejponíženější — Nejponíženěji podepsaný.
Adr. Jeho Císarské Výsosti, Nejosvícenějšímu Panu Arciknížeti N. N., Královskému Princi Uherskému i Českému atd. (Její Cís. Výsosti Nejosv. Paní Arcikněžně N. N., Královské Princezně atd.)

---

[1]) Paním z rodu panovnického, pak dámám řádovým přikládá se titul Paní, třeba by vdany nebyly.

Kardinálovi, kterýž spolu je knížetem arcibiskupem.

Nadp. Vaše Eminencí! Nejdůstojnější Pane Kníže Arcibiskupe!

Osn. Vaše Eminencí.

Podp. S nejhlubší úctou podepsaný.

Adr. Jeho Eminencí Nejdůstojnějšímu Pánu Kardinálovi N. N. (následují ostatní tituly), Knížeti Arcibiskupovi — skému.

Knížetí arcibiskupovi.

Nadp. Vaše Knížecí Milosti![1]) Nejdůstojnější Pane Kníže Arcibiskupe!

Osn. Vaše Knížecí Milost.

Podp. S nejhlubší úctou podepsaný.

Adr. Jeho Knížecí Milosti Nejdůstojnějšímu Pánu, N. N. (položí se tituly), Knížeti Arcibiskupovi —skému.

Knížeti biskupovi anebo biskupovi.

Nadp. Vaše Biskupská (Knížecí Biskupská) Milosti! Nejdůstojnější Pane Biskupe (Kníže Biskupe)!

Osn. Vaše Biskupská (Knížecí Biskupská) Milost.

Podp. Nejposlušnější syn (s hlubokou úctou podepsaný).

---

[1]) Jest-li rozeným knížetem, tedy položiti sluší: „Vaše Jasnost.“ Totéž platí o osnově a adrese.

Adr. Jeho Biskupské (Knížecí Biskupské) Milosti, Nejdůstojnějšímu Pánu, N. N. (položí se tituly), Biskupovi (Knížeti Biskupovi) —skému.

Knížatům a kněžnám.

Nadp. *a)* Vaše Jasnosti! Milostivý Kníže a Pane!
b) Vaše Jasnosti! Milostivá Kněžno a Paní!
Osn. Vaše Jasnost.
Podp. Nejponíženější služebník, nejponíženeji podepsaný, nejoddanější služebník.
Adr. Jeho (Její) Jasnosti Panu (Paní) N. Knížeti (Kněžně [1]) z N. (položí se tituly, a nejsou-li všecky, přidá se: atd., atd.) v —.

Členům rodův hraběcích, kteří pokud říše německá trvala, bezpostřední čili reichsunmittelbar byli [2]).

Nadp. Vysoce Urozený Hrabě! Osvícený Pane!
Osn. Vaše Osvícenost (něm. Erlaucht).

---

[1]) Samostatně vládnoucím knížatům, jako k p. jest rod Liechtensteinský, přidává se, píšeme-li vládaři čili hlavě rodu: „Panujícímu knížeti“, „Panující kněžně.“

[2]) Reichsunmittelbar sluli takoví páni, kteří podrobeni bývali přímo císaři německému, nikoliv pak některému jinému členu říše německé. Takové hraběcí rodiny v Rakousku osedlé jsou: Harrachové, Kuefsteinové, Schönbornové, Stadionové, Sternberkové, Wurmbrandové.

Podp. Nejponíženější služebník (nejponíženěji podepsaný).

Adr. Jeho Osvícenosti, Vysoce Urozenému Pánu, N. Hraběti z N. (položí se tituly) v —.

Hrabatům a hraběnkám.

Nadp. Vysoce Urozený Hrabě! Milostivý Pane! Vysoce Urozená Hraběnko! (Milostivá Paní!)

Osn. Vaše Vysokorodí č. Vaše Hraběcí Milost.

Podp. Nejponíženější služebník. Zde a v listech následujících mluví píšící ne z třetí („podepsaný"), nýbrž z první osoby.

Adr. Vysoce Urozenému Pánu, N. Hraběti z N. (položí se tituly) v N.

Svobodným pánům a paním (baronům a baronkám [1]).

Nadp. Urozený Pane Barone! (Urozená Paní Baronko!)

Osn. Vaše Milost.

Podp. Nejponíženější (služebník).

Adr. Urozenému Pánu (Urozené Paní) N. Svobodnému Pánu (Svobodné Paní) z N. (položí se tituly) v —

[1]) Tajným radům v oslovení, v osnově listu a v nápisu náleží titul: Vaše Excellencí!

Rytířům a šlechticům.

Nadp. Urozený Pane!
Osn. Vašnost.
Podp. Nejoddanější.
Adr. Urozenému Panu N. Rytíři (šlechtici) z N. (titul) v —.

Nešlechticům, kteří nejsouce kněží náležejí ke třídám vzdělaným, psává se obyčejně:

Nadp. Slovútný, Vážený, Velevážený, Velectěnký Pane! Též: Vaše Blahorodí, Blahorodý Pane! Vážená, Velevážená, Blahorodá, Velectěná Paní!
Osn. Vašnost.
Podp. Oddaný (nejoddanější) služebník.
Adr. Blahorodému Panu (Blahorodé Paní) N. N. (obyčejně se přidává úřad, stav, zaměstnání) v —

Kněžím se vůbec říká: velebný, vyšším: důstojný (veled.) pane; podle toho psává se:

Nadp. Velebný Pane Faráři! Důstojný Pane Děkane (Vikáři)! Veledůst. Pane Kanovníku!
Osn. Vašnost.
Adr. Velebnému Pánu, Důstojnému (Veled). Pánu N. N. (dodá se úřad a důstojenství) v —

V zadávkách k veřejným úřadům užívá se následujících výrazů:

V y s o k é c. k. ministerium!
N e j d ů s t o j n ě j š í arcibiskupský (nebo biskupský) ordinariáte! V y s o c e d ů s t o j n á konsistoři! D ů s t o j n ý střídnický (děkanský) úřade! D ů s t o j n é okresní škol dozorství!
V e l e s l a v n é c. k. místodržitelství!
S l a v n ý c. k. krajský (okresní) úřade!
S l a v n á obecní rado!
S l a v n ý úřade purkmisterský! [1]).

---

[1]) Vůbec se užívá příjmí s l a v n ý v zadávkách k jednotám a spolkům i k úřadům všeho spůsobu (nikoliv pak k osobám, které v úřadě nějakém postaveny jsou) k. p. Slavné Ředitelstvo, ale: Veleváženy Pane Řediteli!

Přehled obsahu.

Úvod 3

I. Dopisy čili listy.

Listy rozličného obsahu.

Příklady:

1. Dotaz 11
2. Návěští 12
3. Žádost 13
4. Týž list obšírněji . . . . . —
5. Poděkování 15
6. Návěští a prosba 16
7. Zpráva a prosba 17
8. Dotaz 18
9. Přání ke svátku 19
10. Přání 20
11. Prosba za odpuštění 21
12. Omluva 22
13. Přátelská výčitka 23
14. Pozvání 24
15. Schválení 25

Poučení 27

a) O slohu listovém 28
b) Zevnější forma listu 30
c) Zvláštní připomenutí 44

II. Listy jednací.

Listy zamlouvací.

Strana
Příklady 46
Poučení 48
Úkoly . . . . . —

Listy nabízecí.

Příklady 49
Poučení 50
Úkoly 51

Listy omlouvací.

Příklady . . . . . —
Poučení 53
Úkoly 54

Listy upomínací.

Příklady . . . . . —
Poučení 56
Úkoly 57

Žádosti.

Příklady . . . . . —
Poučení 60
Úkoly . . . . . —

III. Písemnosti jednací.

Účty (konta).

Příklady:
Účet ševcovský 62
Z účtu domácího 63
Poučení 64
Úkoly 65

Kvitance.

Příklady:

	Strana
Kvitance obyčejná	66
Kvitance na částečné splatky (srážky)	69
Kvitance odčetná	70
Poučení	—
Úkoly	72

Listy přijímací.

Příklady	73
Poučení	74
Úkoly	—

Listy zjišťovací a vzdávací (revers).

Příklady	75
Poučení	—
Úkoly	76

Listy schovací (depositní).

Příklady	—
Poučení	77
Úkoly	79

Dlužní úpisy (obligace).

Příklady	79
Poučení	80
Úkoly	81

Rukojemství (listy zaručovací).

Příklady	—
Poučení	82
Úkoly	—

Listy postupovací (cesse).

Strana
Příklady 90
Poučení 83
Úkoly 84

Ukázky.

Příklady . . . . . —
Poučení 85
Úkoly 86

Svědectví o věcech udalých.

Příklady . . . . . —
Poučení 87
Úkoly 88

Přídavek I.

Předpisy o užívání kolku 89

Přídavek II.

Seznam výrazů, kteriž při oslovování, v osnově, podpisu a na obálce listův jsou obvyklí . . 98

Tiskem Karla Goriška, prvé Leopolda Grunda.

Deacidified using the Bookkeeper process.
Neutralizing agent: Magnesium Oxide
Treatment Date: Dec. 2004

PreservationTechnologies
A WORLD LEADER IN PAPER PRESERVATION
111 Thomson Park Drive
Cranberry Township, PA 16066
(724) 779-2111

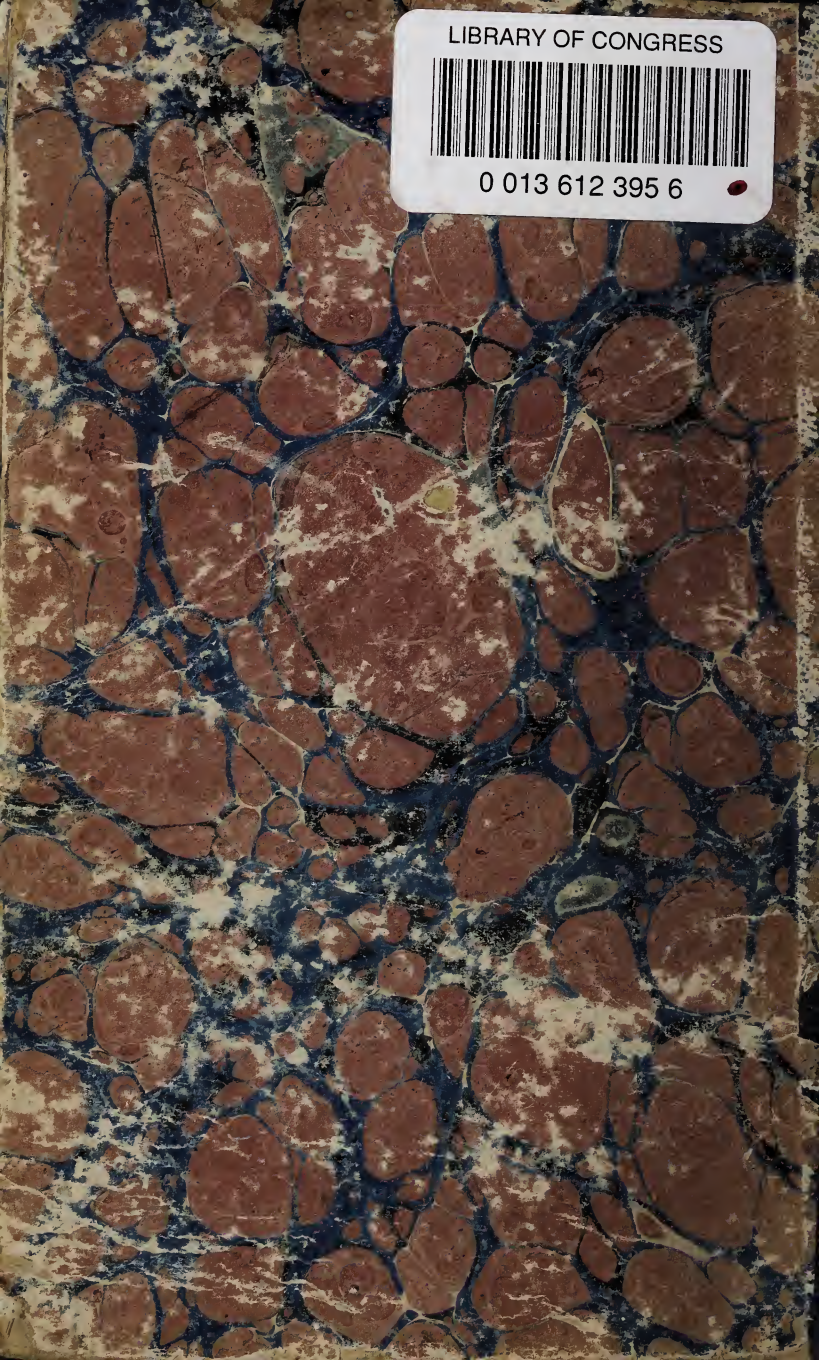
LIBRARY OF CONGRESS
0 013 612 395 6